Gemeente Borger-Odoorn

GEMEENTERAAD

Onderwerp: Omgevingsvisie BuitenGewoon Borger-Odoorn

Registratienummer:

De raad van de gemeente Borger-Odoorn;

gelezen het voorstel van het college van burgemeester en wethouders nr. 59635-2023;

gezien het voorstel van het college van burgemeester en wethouders d.d. 12 september 2023,;

gelet op ;

BESLUIT:

1. De ingediende zienswijzen op de Omgevingsvisie BuitenGewoon Borger-Odoorn ontvankelijk en gedeeltelijk gegrond te verklaren
2. In te stemmen met de gemeentelijke reactie op de zienswijzen, zoals opgenomen in de 'Reactienota zienswijzen Borger-Odoorn'
3. De Omgevingsvisie BuitenGewoon Borger-Odoorn vast te stellen
4. De structuurvisie in te trekken bij inwerkingtreding van de Omgevingsvisie BuitenGewoon Borger-Odoorn.

Vastgesteld in de openbare vergadering d.d. 19-10-2023.

De gemeenteraad van Borger-Odoorn,

de griffier,	de voorzitter,
I. Oosting, MSc LLM	mr. J. Seton

Zienswijzennota Omgevingsvisie Borger-Odoorn

Inhoud
Rapport en bijlage(n)

29 augustus 2023
Projectnummer P000787

Inhoudsopgave

1 Inleiding 3

2 Zienswijzen 4

2.1 Zienswijze 1 4
2.2 Zienswijze 2 7
2.3 Zienswijze 3 8
2.4 Zienswijze 4 9
2.5 Zienswijze 5 10
2.6 Zienswijze 6 18
2.7 Zienswijze 7 19
2.8 Zienswijze 8 20
2.9 Zienswijze 9 21
2.10 Zienswijze 10 26

3 Wijzigingen omgevingsvisie 30

Bijlage 32

1 Inleiding

De Omgevingsvisie heeft als ontwerp zes weken ter inzage gelegen vanaf 8 juni 2023. Tijdens deze periode zijn tien zienswijzen ingediend. In het volgende hoofdstuk worden de zienswijzen besproken. Waar het leidt tot een wijzigingsvoorstel is dit aangegeven. De zienswijzen zijn als bijlage aan deze zienswijzennota toegevoegd.

2 Zienswijzen

2.1 Zienswijze 1

Samenvatting

Eén van de kerntaken van Cumela Nederland is het behartigen van de belangen van de bedrijven in deze sector in de breedste zin van het woord. Namens onze leden die in de gemeente Borger-Odoorn zijn gevestigd, wordt deze zienswijze ingediend.

Binnen de gemeente Borger-Odoorn zijn deze bedrijven nagenoeg allemaal in het buitengebied en/of landelijk gebied van uw gemeente gevestigd. Deze bedrijven bieden een stabiele werkgelegenheid en dragen bij aan een sterk markteconomisch aandeel van het landelijk gebied. Deze ondernemingen `bewerken' op enigerlei wijze, als cumelabedrijf in de vorm van verhuur of (onder)aanneming, op basis van inschatting 80 - 85% van de gronden (landbouw, watergangen, natuur, infrastructuur, groen-blauwe sector, stedelijk gebied etc.) binnen de gemeente.

Cumela Nederland kan derhalve worden aangemerkt als belanghebbende. Om de belangen van en omgevingswaarden voor deze bedrijven in het buitengebied te beschermen, is deze zienswijze ingediend

De cumelasector speelt met haar dienstverlening een belangrijke rol bij veel maatschappelijke uitdagingen in het algemeen alsmede bij 'uitdagingen' welke u als gemeente ook grotendeels benoemd in onderhavige visie, waarvan de meeste direct of indirect een positieve bijdrage leveren aan:

- De verbetering van lucht- en water- en bodemkwaliteit;
- De verbetering van waterveiligheid;
- Ecologisch verantwoord beheer van de groene ruimte;
- Bestendigen van duurzame landbouw en voedselproductie;
- Het creëren van korte circulaire stromen waarbij minder afval ontstaat;
- Het verbeteren van de verkeersveiligheid;
- Het versnellen van de energietransitie;
- Het versterken van het landschap en natuur;
- Het behouden en versterken van werkgelegenheid en participatie in plattelandsgemeenten.

Middels deze zienswijze verzoekt indiener om het bestaansrecht van onze (lid-)bedrijven — in het buitengebied — te erkennen en om qua omgevingswaarden inpassing te geven aan de opgaven en ontwikkelingen welke voor de bedrijven relevant zijn inzake de fysieke leefomgeving. Dit geldt in relatie tot de vigerende vestigingslocatie alsmede aangaande de uitvoering van werken i.c. 'de plicht' die onze bedrijven hebben om invulling te geven aan de omgevingswaarden, beheer en behoud van de openbare ruimte in brede zin alsmede op het gebied van lokale circulaire economie en duurzaamheid. Wij vragen u dan ook om mogelijkheden te creëren om bestaande bedrijfslocaties te kunnen ontwikkelen

alsook te kunnen uitbreiden, alsmede nieuwvestiging in het buitengebied mogelijk te maken om uitvoering te kunnen geven aan de in de omgevingsvisie vermelde ambities.

Aangaande de ambitie in de visie vervullen de cumelabedrijven reeds een belangrijke rol voor het landelijk gebied in relatie tot aanleg, behouden en versterken van natuur, landschap, economie en passend hergebruik van vrijkomende agrarische bebouwing.

Gezien de omvang van de activiteiten, deels agrarisch maar ook aanverwant niet-agrarisch, het materieel en materiaal dat wordt toegepast en de ligging ten aanzien van de opdrachtgevers (veelal in het buitengebied) is de ligging van de bedrijfslocaties van cumelabedrijven in het buitengebied essentieel. In de visie wordt een transformatie van de landbouw beoogd. Dit kan en gaat niet zonder de inbreng en participatie van de cumelabedrijven. Zij zorgen voor een groot deel van het agrarische beheer en productie van de landbouwgronden. Daarnaast dragen de bedrijven zorg voor de aanleg, het onderhoud en het beheer van de overige gronden binnen de gemeente.

Een belangrijk kenmerk hierbij is, zoals genoemd, de vestigingsplaats van de cumelabedrijven in het buitengebied. Dit typeert deze bedrijfstak, alsmede de concurrentiepositie in de sector.

Door cumelabedrijven niet naar een industrieterrein te verplaatsen worden mogelijke hinderlijke situaties voorkomen. Ontsluitingswegen nabij een industrieterrein zijn vaak niet op de machines berekend en het werk is veelal in het buitengebied. Zo worden onnodige verkeersbewegingen voorkomen.

Vanuit Cumela Nederland nemen wij (tevens) onze verantwoordelijkheid aangaande landbouwverkeer, milieueffecten, natuur, biodiversiteit, energie en duurzaamheid alsmede circulariteit (circulaire economie).

Deze thema's zien wij ook reeds terug in uw visie. Aangaande deze onderwerpen kan de cumelasector een belangrijke bijdrage leveren in uw gemeente. De transitie naar een circulaire economie zal voor alle economische sectoren een omschakeling in productie- en logistieke processen betekenen.
Uitdagingen hierbij zijn onder meer:

- de optimalisatie van de inzet van energie en grondstoffen;
- ketensamenwerking en het sluiten van kringlopen;
- zoeken naar andere productieprocessen en verdienmodellen.

Het hoogwaardig hergebruik van afval- en reststromen staat volop in de belangstelling. In september 2016 heeft het Kabinet het Rijksbrede programma Nederland circulair in 2050 gepresenteerd. Hierin zet zij het perspectief op een circulaire economie uiteen: een economie waarin onder meer biotische grondstoffen efficiënt worden ingezet en optimaal worden hergebruikt. Ook beleidsambities met betrekking tot de biobased economy leiden tot een herwaardering van (met name organische) reststromen, namelijk als grondstof voor hoogwaardige biobased producten.

Als organisatie en de afzonderlijke bedrijven zijn wij reeds doende met genoemde `transitie'. Voormelde ontwikkelingen zijn voor opdrachtgevers en cumelabedrijven reeds aanleiding om 'anders' te 'kijken' naar de reststromen die zij produceren, bijvoorbeeld groenafvalstromen die vrijkomen bij het beheer van groenstroken en wegbermen of grond die beschikbaar komt als gevolg van verschraling van natuurgebieden. Niet langer zien zij deze stromen als 'waardeloos afval', maar veel meer als potentiële grondstoffen voor nuttige toepassingen. Voor het uitvoering geven van een circulaire economie is voldoende (buiten)opslag noodzakelijk.

Resumé
Zonder uitputtend te zijn herkent indiener de organisatie (namens onze leden) reeds in grote mate in de voorliggende visie. Desalniettemin zijn er ook diverse thema's c.q. aspecten, zoals voormeld, welke specifiek en in belangrijke mate voor deze `unieke' bedrijven bijzondere aandacht behoeven en redelijkerwijs erkend dan wel betrokken dienen te worden in de visie (en bij de verdere uitwerking van instrumenten in het kader van de Omgevingswet).

In de visie komt de uitnodiging om het met elkaar te doen nadrukkelijk tot uiting. Als organisatie gaan wij graag op deze uitnodiging in. Ten eerste via deze reactie/zienswijze, maar ook op andere wijze wil/kan indiener participeren bij de verdere uitwerking van de ambities.

Gewijzigd vaststellen
Verzocht wordt deze zienswijze gegrond te verklaren en conform de beleidslijn van de Omgevingswet, waarbij de gedachte gericht is op 'Ja, mits.....', de ontwerp-omgevingsvisie gemeente Borger-Odoorn op grond van de genoemde aspecten gewijzigd vast te stellen i.c. de genoemde aspecten in deze visie c.q. bestemmingsplan (later: omgevingsplan) te betrekken.

Verzocht wordt om samen met ons als belangrijke sector in het buitengebied te kijken naar reële mogelijkheden om het buitengebied/grondgebied van de gemeente Borger-Odoorn veiliger, mooier en beter te maken. Indiener verzoekt u derhalve om met inachtneming van onderhavige zienswijze deze belangen en gevolgen te heroverwegen.

REACTIE GEMEENTE OP ZIENSWIJZE 1
De zienswijze lijkt voor een belangrijk deel de gekozen richting en ambities uit de visie te onderschrijven. Er staan veel veranderingen op stapel voor het buitengebied waarvan niet in alle gevallen duidelijk is wat dit voor onze gemeente gaat betekenen. Wel is duidelijk dat we samen met onze inwoners en bedrijven optrekken en in gesprek blijven over de toekomst van het landelijk gebied. De oproep uit de zienswijze sluit daar naadloos bij aan. Dit hoeft dan ook niet te leiden tot een aanpassing van de visie zelf.

Conclusie
De oproep uit de zienswijze staat voldoende geborgd in de omgevingsvisie. Dit vraagt geen aanpassing van de visie.

2.2 Zienswijze 2

Samenvatting
Indiener kan zich in algemene zin vinden in de neergelegde visies en ambities. De gebruikte woordkeuze is breed genoeg geformuleerd om een breed palet aan belanghebbenden tevreden te kunnen stellen. Ook de aspecten van erfgoed, archeologie en (cultuur)historie komen in het ontwerp aan de orde. Belangrijk daarbij is de bestaande regelgeving, de waarde kaarten in de uitwerking van de omgevingsvisie te integreren.

Dat neemt niet weg dat de uitwerking van deze ambities in het omgevingsplan veel specifieker moet worden uitgewerkt en geconcretiseerd. Wanneer de ambitie wordt uitgesproken, ook in het kader van Citta Slow, voor duurzamere vormen van landbouw, dan moet in de uitwerking daarvan worden opgenomen dat het gebruik van pesticiden concreet aan banden wordt gelegd. In dat kader zou lelieteelt in de gehele gemeente verboden dienen te worden, te zwaar vervuilend, waterverspillend en het levert geen bijdrage aan de productie van voedingsmiddelen.

Met betrekking tot specifieke aspecten van erfgoedbeleid dient in het omgevingsplan onder andere te worden opgenomen dat er niet op de essen wordt gebouwd en dat verdere verdichting in de historische kern van esdorpen niet is toegestaan. De transitie in de boerenbedrijven rond de stikstof crisis zal tot gevolg hebben dat vele boerenbedrijven een andere bestemming krijgen. Splitsing van boerenbedrijven is wooneenheden is een reële optie, echter met als beperking niet meer dan drie wooneenheden per erf. De erfgoedvereniging Heemschut is van harte bereid om mee te denken over de verder uitwerking en nadere concretisering van de omgevingsvisie in het omgevingsplan.

Tenslotte schrijft de omgevingswet provincies en gemeenten voor bij het vaststellen van de omgevingsvisie en -plannen burgers te betrekken, de zgn. burgerparticipatie. Deze participatie is weliswaar verplicht, maar ook volledig vormvrij. In het voorliggende ontwerp van de omgevingsvisie Borger-Odoorn ontbreekt een nader invulling van de participatie. Indiener dringt erop aan een regelement voor de participatie op te nemen, waarin wordt aangegeven aan welke eisen de participatie moet voldoen onder welke omstandigheden. Dit om te voorkomen dat een enkele informatiebijeenkomst al als een definitief participatietraject wordt aangeduid.

Indiener pleit dan ook voor dat erfgoedorganisaties zoals Heemschut en lokale historische verenigingen, etc. standaard betrokken worden bij de verder uitwerking van de omgevingsvisie en het omgevingsplanplan.

REACTIE GEMEENTE OP ZIENSWIJZE 2
Goed om te lezen dat indiener zich in algemene zin kan vinden in de manier waarop de visie en ambitie voor onze gemeente zijn beschreven. Daarna volgt een oproep om in de vertaling naar het Omgevingsplan op een aantal punten een meer specifieke (juridische) uitwerking te maken. Het Omgevingsplan is inderdaad de plek om dat te doen. Daarbij zijn de huidige bestemmingsplannen uiteraard het

vertrekpunt. Ook daar zijn al beschermende regelingen opgenomen om waarden en kwaliteiten voor de toekomst te borgen. Uiteraard zijn er ook keuzes aan de orde die de ambities van de visie moeten vertalen naar concrete maatregelen. De door indiener genoemde onderwerpen komen daarbij zeker aan bod maar het is te vroeg om op de conclusies vooruit te kunnen lopen.

Indiener heeft gelijk met het benadrukken van het belang van participatie. De Omgevingswet stelt het gesprek met betrokkenen rond besluiten in de leefomgeving centraal. De visie zelf is daar uiteraard ook onderwerp van geweest als vanaf de Nota van Uitgangspunten. Daarnaast heeft de gemeente Borger-Odoorn een visie op participatie vastgesteld; 'Bouwen aan een nieuw samenspel'. En wordt gewerkt aan een vertaling naar wat van initiatiefnemers verwacht wordt. En uiteraard hoe de gemeente zelf met participatie aan de slag gaat. Kortom; dit onderwerp is volop in beeld en wij zullen als gemeente, net als we dat altijd al deden en doen, lokale organisaties, instellingen en inwoners betrekken bij het maken van gemeentelijk beleid. Dat zal dus ook het geval zijn bij de totstandkoming van het Omgevingsplan.

Conclusie
De visie wordt op basis van de zienswijze niet aangepast.

2.3 Zienswijze 3

Samenvatting
De VRD geeft bij het indienen aan dat het een reactie betreft op de omgevingsvisie en geen formele zienswijze. Vanwege het overzicht wordt de reactie onderstaand wel meegenomen.

In een eerder stadium heeft de VRD bijgedragen, zowel tijdens kennissessies als tekstueel, aan een mogelijke invulling t.a.v. een gezonde en veilige leefomgeving.
Ondanks dat de letterlijke teksten vanuit de VRD niet zijn overgenomen, is in het ontwerp op te maken dat Borger-Odoorn voor een *hoge kwaliteit van leven* gaat en *terughoudend is met het inzetten van instrumenten die groei afremmen* vanuit een volkshuisvesting gedachte. Ook de aspecten *gezond, schoon en veilig* m.b.t. woonomgeving wordt meerdere malen benoemd.

Eén van de milieubeginselen is *bestrijding aan de bron,* zoals wordt beschreven. Deze past als één van de onderdelen in een veilige leefomgeving waar ook de VRD aandacht voor vraagt en waar in de omgevingsvisie ingegaan wordt bij de *omgevingsveiligheid*.

De VRD heeft het gewaardeerd om bij te kunnen en mogen dragen aan de ontwerp-omgevingsvisie. Bij navolging van programma's en/of een omgevingsplan is de VRD als één van de partners graag bereid om haar kennis en inbreng hierbij aan te bieden.

De VRD benadrukt dat tijdens de kennissessies aangegeven is dat er vele aspecten zijn die impact kunnen hebben op een veilige en gezonde leefomgeving. Naast o.a. de energietransitie en gevolgen van

klimaatadaptatie geeft het Regionaal Risico Profiel de nodige voorbeelden van risico's binnen Drenthe. Ook hier zal met vervolgstappen na de omgevingsvisie in de diverse programma's en omgevingsplan vanuit de VRD oog voor zijn.

REACTIE GEMEENTE OP ZIENSWIJZE 3

Goed om te lezen dat de VRD de betrokkenheid bij het opstellen van de visie heeft gewaardeerd. De inbreng is betrokken bij de visie zoals deze er nu ligt. Daarbij is inderdaad duidelijk geworden dat er veel aspecten zijn die van invloed kunnen zijn op een gezonde, schone en veilige leefomgeving. Dat vraagt ook na het vaststellen van de visie om overleg en afstemming. De aangekondigde inbreng en advisering vanuit de VRD is daarbij gewenst en van belang.

Conclusie

De visie wordt op basis van de zienswijze niet aangepast.

2.4 Zienswijze 4

Samenvatting

Op een aantal doelen liggen kansen om de gezondheid van inwoners van de gemeente Borger-Odoorn bevorderen en te beschermen. Op een aantal doelen liggen ook risico's. Bijvoorbeeld ten aanzien van gezondheidsbescherming is ook onder de (wettelijke) norm veel gezondheidswinst te behalen. Denk aan geluid, geur en luchtkwaliteit. Dit kan vertaald worden naar concrete uitwerking in de gestelde doelen:

Behoud het goud

Waarden behouden en waar het kan te versterken.

Weeg hierbij ook de kernwaarden voor een gezonde leefomgeving mee. Zorg onder andere voor voldoende prettige plekken in de leefomgeving. Heb bij inbreiding bijvoorbeeld oog voor de huidige functie van mogelijke inbreidingsplekken. Dat is nu misschien een plek met groen of waar mensen wandelen of kinderen spelen. Wanneer dit verloren dreigt te gaan, denk dan aan mogelijkheden om deze functie in de directe omgeving te compenseren. Er zijn verschillende instrumenten (of projecten) die ingezet kunnen worden voor de inrichting van een gezonde leefomgeving https://www.gezondeleefomgeving.nl/instrumenten en www.gonoordnederland.nl

Buitengewoon Wonen en Leven

Een passende woonvoorraad in een schone, gezonde en veilige leefomgeving.

Houdt voldoende afstand tussen overlastgevende bedrijven (zoals veehouderijen) en gevoelige bestemmingen (zoals woningen).

Vitaal landelijk gebied

Meer ruimte voor natuur, biodiversiteit, klimaatadaptatie en duurzaam ondernemen.

Denk ook aan het inzetten van allergeen arm groen voor een prettige en uitnodigende leefomgeving dat bewegen stimuleert en een positief effect heeft op sociale cohesie. Houdt hierbij rekening met overlast veroorzakende bomen als de eik (eikenprocessierups) en allergie veroorzakende plantsoorten.
Duurzaam in alles
De volgende stap zetten in de energietransitie, klimaatadaptatie en warmtetransitie.
Weeg bij de energietransitie ook gezondheid mee. Denk hierbij bijvoorbeeld aan geluidhinder bij windturbines of een gezond binnenklimaat bij duurzame woningen.

Uitnodigend ondernemend
Ruimte voor ondernemers die passen bij aard en schaal.
Weeg hierbij ook de volksgezondheid mee. Denk hierbij ook aan hinder en overlast voor omwonenden.

Indiener is vanuit de Wet Publieke Gezondheid adviseur voor de gemeente daar waar het de volksgezondheid betreft. Het gaat daarbij ook over de mogelijkheden om vanuit de fysieke ruimte de gezondheid van inwoners te beschermen en te bevorderen. Zie hiervoor de Factsheet 'Gezondheid in de fysieke leefomgeving'. In de Omgevingsvisie "BuitenGewoon Borger-Odoorn" staat dat gezond leven volgens de uitgangspunten van positieve gezondheid wordt gestimuleerd. Zo zal gezondheid een rol spelen in de afwegingen bij plannen in de fysieke leefomgeving. Zoals eerder genoemd denkt indiener graag mee in de concretisering van deze ambitie. Samen kunnen we werken aan een veilige en gezonde leefomgeving, één van de maatschappelijke doelen van de nieuwe Omgevingswet.

REACTIE GEMEENTE OP ZIENSWIJZE 4
Indiener benadrukt nogmaals het belang van een gezonde leefomgeving voor de inwoners van onze gemeente. Dat sluit aan bij de gekozen koers in de visie. Uiteraard vraagt dit steeds opnieuw nadere uitwerking en afweging op het moment dat het om concrete plannen. De genoemde suggesties kunnen daarbij worden betrokken. Net als de advisering door indiener over de aspecten met betrekking tot een gezonde leefomgeving.

Conclusie
De visie wordt op basis van de zienswijze niet aangepast.

2.5 Zienswijze 5

Vanwege de omvang van de ingediende reactie en de leesbaarheid is in onderstaande onze reactie per onderwerp opgenomen.

Samenvatting
Paragraaf 2.1, pagina 14 "De woningvoorraad is…nieuwkomer en doorstromer":
- Graag ruimte voor mensen die willen wonen in het buitengebied, dat is nu (bijna?) onmogelijk gemaakt.

- Er staan nu alleen maar argumenten waarom je niet in het buiten gebied moet willen bouwen maar er zijn genoeg argumenten omdat juist wel te doen.
- Er moet ook ruimte komen voor woongebieden in het buitengebied omdat daar de kansen liggen om echt voor de toekomst het verschil te maken op gebied van natuur milieu en biodiversiteit i.p.v. alleen landbouw woningen/boerderijen die verhouding zou anders kunnen zonder dat onze voedselproductie er op achteruit gaat.
- het daar gaan wonen op een juiste ecologische kringloop manier met de juiste verhoudingen kan de ecologische voetafdruk van de mensen in de dorpen compenseren om zo weer een stap in de richting van een gezondere aarde te maken.

REACTIE GEMEENTE

De gemeentelijke ambities rond een goede en passende woningvoorraad zijn een belangrijk onderdeel van de visie. De druk op de woningmarkt was ook de reden dat al voorafgaand aan de omgevingsvisie een woonvisie is opgesteld. Daarin gaan we voor het eerste sinds tijden weer uit van groeiscenario's en willen we de komende periode tot 2023 de woningvoorraad met 500 woningen laten toenemen waarvan 200 in de huidige bestuursperiode. Tegelijkertijd zijn we ons zeer bewust van het goud dat de gemeente kenmerkt. Deze kwaliteit en het behouden en versterken daarvan staat in alle gevallen voorop. Dat maakt dat we zorgvuldig met onze ruimte en de inpassing van ontwikkelingen omgaan. Dat maakt ook dat in algemene zin inbreiding boven uitbreiding gaat. Dat betekent niet dat er in het buitengebied geen mogelijkheden zijn zeker waar het gaat om vrijkomende bestaande bebouwing. Goede plannen op dat vlak krijgen een serieuze kans.

Paragraaf 2.1, pagina 14 "In het gebied buiten…passen bij ons karakter":

- Graag ook wonen toevoegen dat doet recht aan die er al wonen en mensen die er graag zouden willen wonen: dus Het boeren bedrijf, natuur, recreatie, ondernemen en wonen gaan hand in hand.
- Graag oplossingen anders formuleren: dus De oplossingen die we zoeken zijn gericht op de toekomst, duurzaam, goed voor het milieu, natuur en biodiversiteit die passen bij ons karakter.
- Het woord duurzaam is vaak veel te nietszeggend het uitgangspunt moet volgens mij zijn dat het voor een beter milieu, natuur en biodiversiteit moet zijn, want daar gaat het niet goed mee en dat is voor de mensheid de grootste uitdaging gezien de hoeveelheid mensen en de acute noodzaak waar we dus niet mee kunnen wachten omdat nu duidelijk word dat hoe we de afgelopen 50 jaar bezig zijn geweest het niet de goede kant op gaat.

Paragraaf 2.2, pagina 15 "Weten we de…tijden van droogte?":

- Graag aanvullen met; nog een vraag: Weten we het buitengebied gezonder te maken zodat we in de toekomst weer meer gezonde grond en natuur en biodiversiteit hebben in het buitengebied?

Paragraaf 2.2, pagina 15 "Weten we onze…onzekere buitenlandse energie?":

- Graag aanvullen of vervangen met; Weten we onze bouwmaterialen bio-ecologisch en hergroeibaar te maken voor gezonde woningen zodat we niet afhankelijk zijn van vervuilende en niet circulaire bouwmaterialen.

Paragraaf 2.2, pagina 15 “Er ontstaat er…recreatie elkaar vinden?”:

- Indiener mist hier het wonen: Graag aanvullen; Er ontstaat er in ons buitengebied een nieuwe balans waarbij agrarische ondernemers, natuur, recreatie en wonen elkaar vinden?

REACTIE GEMEENTE

Indiener geeft een aantal suggesties om de tekst van het toekomstbeeld in de visie anders te formuleren of uit te breiden. Hetzelfde kan uiteraard ook altijd in andere woorden worden gezegd. Toch blijven we graag bij de gekozen formulering. De gevraagde uitwerking en verdieping komt in de visie bij het beschrijven en uitwerken van de ambities uitgebreid aan bod.

Pagina 21 “Borger-Odoorn is een… wens voor bijzondere woonvormen”:

- Vervolgens wordt er mijns inzien wat eenzijdig, vooringenomen kort wat gezegd en gesuggereerd dat hier inspraak op is. In de praktijk zijn dingen al lang bepaald bv hoe en waar en wat voor woningen er komen en hoe die doelgroep er uit zou zien en zijn alternatieve woonvisies en woonvormen en woningbouw lijken bij voorbaat kansloos. Dit is mijn eigen recente ervaring. Men gaat aan een hele doelgroep voorbij die milieu, natuur en biodiversiteit hoog in het vaandel hebben en ook de mensen met een kleine beurs die ook die visie en ambitie hebben om hier wat voor te doen.

REACTIE GEMEENTE

De opmerking gaat niet zozeer over de visie maar over ervaringen uit het verleden. In algemene zin geldt het uitgangspunt dat over alle plannen van de gemeente altijd het gesprek plaatsvindt en dat wij over plannen van inwoners altijd het gesprek aangaan. Uiteindelijk vindt dan een belangenafweging plaats. Dat maakt dat er zeker ontwikkelingen mogelijk zijn ook op basis van initiateven uit de samenleving maar dat niet alles kan en niet alles overal kan.

Pagina 21 “Betaalbaar, bijzonder en levensloopbestendig bouwen heeft de hoogste prioriteit”:

- Graag specificeren/aanvullen met hoe dat betaalbaar te laten worden, dit kan door bv ruimte te geven aan CPO's 'Collectief Particulier Opdrachtgeverschap'. Daarbij heeft niet de projectontwikkelaar of een makelaar de touwtjes in handen, maar doen de initiatiefnemers het allemaal zelf. Dat scheelt ongeveer 30% blijkt uit de praktijk.
- Graag aanvullen met iets als; Wegblijven bij speculatie, zo veel mogelijk geld van de mensen in de nieuwe woning laten komen ipv bijvoorbeeld aan allerlei randzaken die eigenlijk niet nodig zijn.

REACTIE GEMEENTE

De mogelijkheden om uitvoering te geven aan onze ambitie van een betaalbare woning zijn inderdaad divers. We zullen per locatie en plek moeten bepalen wat de meest passende is. Dat is maatwerk en vraagt om uitwerking op een later moment.

Pagina 21 “Ruimte in realistische scenario’s”:

- Graag ergens in de alinea aanvullen met: en ambitieuze scenario's die goed zijn voor milieu, natuur en biodiversiteit.

REACTIE GEMEENTE

Op de bedoelde plek in de visie beschrijven we onze ambitie Buitengewoon wonen en leven. En dan specifiek de inzet voor een passende woningvoorraad. De gevraagde koppeling met milieuthema’s is al onderdeel van de visie. Dit doen we voor al onze ambities in hoofdstuk 5.

Pagina 22 – 23 “We hebben een…voetgangers en op openbaar vervoer”:

- Wat is voldoende groen? Wie of wat bepaalt dat? Biodiversiteit heeft echt de ruimte nodig en die ruimte is in het buitengebied en niet of nauwelijks nieuw groen te creëren binnen de dorpskernen.
- Die goede en veilige ontsluiting kan ook in het buiten gebied maar dan wel op Drentse schaal.

REACTIE GEMEENTE

Wat voldoende is, is niet op voorhand voor elke plek aan te geven. En zal ook nog eens afhankelijk zijn van ieders eigen oordeel. Belangrijk punt is wel dat onderwerp een vast ontwerpuitgangspunt is bij het ontwikkelen van nieuwe woongebieden. Daar gaat deze passage over zonder iets af te willen doen aan mogelijkheden in het buitengebied.

Pagina 27 “In het landelijk gebied zoeken we samen naar een toekomstbestendige invulling”:

- Graag aanvullen met; In het landelijk gebied zoeken we samen naar een toekomstbestendige invulling met nadruk op natuur, milieu en biodiversiteit.

REACTIE GEMEENTE

De opgenomen zin is precies gekozen en geformuleerd. Wij begrijpen de persoonlijke nadruk die indienen wil aanbrengen maar de term ‘toekomstbestendig’ is voor dit moment de term die wij willen gebruiken.

Pagina 27 “We zoeken routes…inrichting van ons land”:

- Er wordt alleen maar gerept over de agrarisch economie als plattelandsgebonden bedrijfsactiviteiten ik vind dat te eenzijdig of je moet het schrappen of mijns inzien ook andere bedrijfsactiviteiten benoemen die op het platteland plaats vinden of zouden kunnen plaats vinden omdat je dat niet mag uitsluiten om partijdigheid te voorkomen in dit geval de boeren en ik waag het te betwijfelen of de agrarisch economie een belangrijke pijler is volgens mij heeft de recreatie en alles wat daarmee samenhangt een prominentere plek in onze gemeente financieel gezien.

REACTIE GEMEENTE

De term ‘andere plattelandsgebonden bedrijvigheid’ is juist gekozen om aan te geven dat er sprake is van meerdere typen bedrijven in het landelijk gebied. Het gaat hier dus expliciet om bedrijven anders dan agrarische bedrijven.

Pagina 27 “We zetten in ieder geval in op een duurzaam systeem van voedselproductie”:

- Het woord duurzaam lijkt veel te vrijblijvend. Graag aanvullen met: We zetten in ieder geval in op een systeem van voedselproductie die goed is voor natuur, milieu en biodiversiteit.

Pagina 27 “Een systeem waarin de…bodem, het water en de lucht”:

- Lijkt ook te vrijblijvend. Graag aanvullen met: Een systeem waarin de boer perspectief heeft en de bedrijfsvoering gericht is op het maken van een gezond ecosysteem, met een gezonde bodem en grond, schoon water en schone lucht.
- I.p.v. uitputten van de grond, bodem en water vervuilen met gewasbeschermingsmiddelen etc. en stikstof/vervuiling in de lucht.

REACTIE GEMEENTE

Net als bij een eerdere reactie blijven wij graag bij de gekozen tekst. Nogmaals, wij begrijpen de persoonlijke intenties van indiener om de genoemde onderwerpen meer nadruk en gewicht te geven. Wij geven deze onderwerpen zeker ook gewicht maar zoeken naar balans en een basis voor gesprek en afwegingen. De gekozen woorden en formuleringen passen daarbij.

Pagina 28 “Als nieuwe betaalde agrarische taak”:

- Geeft geen ruimte dat iemand anders dit ook zou kunnen doen, iemand die geen agrariër is zou dat ook prima kunnen. Graag aanpassen zodat dat het idee bestaat dat niet alleen agrariërs maar meer mensen de kans krijgen om van een stuk land inkomsten te hebben.

REACTIE GEMEENTE

Hier is enkel aangegeven dat dit een mogelijkheid zou kunnen zijn om vormen van nieuwe agrarische verdienmodellen te vinden. Het sluit voor het overige niets uit.

Pagina 28 “We ontwerpen plannen…ecologische waarden en biodiversiteit”:

- Graag aanvullen met: We ontwerpen plannen met een natuur, milieu en biodiversiteit als leidraad. En beheer en onderhoud doen we vanuit ecologische waarden en gericht op de biodiversiteit.

REACTIE GEMEENTE

Ook in dit geval blijven we graag bij de gekozen formulering.

Pagina 28 “We streven naar…krijgen een warm welkom”:

- Het gaat dus om spreiding van recreatie verblijf en plekken en de Drentse schaal. Ook het verblijf zelf moet volgens mij weer terug naar de Drentse schaal en niet van die op elkaar gepakte vakantieparken met de huisjes e.d. wel heel dicht op elkaar commercieel een goudmijn maar dat

is geen kwaliteit volgens de Drentse maat lijkt mij. Graag hier iets van terug laten komen in dit stukje.

REACTIE GEMEENTE

De opmerking komt reeds terug in de formulering dat 'kwaliteit voor kwantiteit gaat'.

Pagina 30 "Vanuit het Klimaatakkoord ligt er een belangrijke opgave voor de regio's in Nederland":

- Inmiddels niet alleen meer een Nederlands Klimaatakkoord maar ook een Europese Natuurherstelwet.
- Europese Natuurherstelwet graag invoegen/aanvullen in omgevingsvisie omdat het niet alleen om energie gaat maar om de Natuur en wat ons dat allemaal brengt.

REACTIE GEMEENTE

Nieuwe Europese besluiten zullen uiteraard gevolgen hebben voor de lidstaten en dus ook voor Nederland en uiteindelijk ook voor onze gemeente. Voor dit moment betekent dat geen concrete aanvulling maar dat kan dus in de toekomst veranderen.

Pagina 30 "De aandacht gaat…ondernemers voor duurzame opwek":

- Het gaat niet alleen om de lokale initiatieven vanuit de inwoners op gebied van energie maar ook op initiatieven op het gebied van wonen en Natuur, Milieu en Biodiversiteit en zeker als deze gecombineerd worden is dat een toekomst bestendige oplossing welke aansluit bij de akkoorden en wetten op dit gebied. Dit zijn allemaal lusten voor de inwoners en komt er weer een meer eerlijkere verdeling op fijn wonen etc. met aan lagere ecologische voetafdruk.

REACTIE GEMEENTE

De opmerking is zeker terecht maar de betreffende passage gaat over energie-initiatieven. Nogmaals, daarmee sluiten we niets uit maar zijn we specifiek voor het betreffende onderwerp.

Pagina 33 "De transformaties in…ook voor nieuwe bedrijvigheid":

- Waarom alleen spreken over agrarische ondernemers ook andere ondernemers moeten kansen krijgen op de plekken waar nu de agrariërs zitten, als het allemaal maar in het kader is van Natuur herstel, klimaat, circulaire economie, educatie, vernieuwing, het verkleinen van mensen hun ecologische voetafdruk.

REACTIE GEMEENTE

De beschreven ambitie gaat juist en in algemene zin over ondernemerschap en niet uitsluitend over agrarische ondernemers.

Paragraaf 2.3: De wijze van beschrijven zou wat met meer uitleg, concreter of minder naar eigen inzicht interpretabel of breder gesteld, minder sturend kunnen. Er wordt een bepaald iets geschetst en er mist dan ruimte of er lijkt geen plek voor iets anders of andere richting.

REACTIE GEMEENTE

Deze paragraat gaat over onze principes. Niet zozeer over 'wat' we gaan doen maar 'hoe' we dat doen. Daarbij hebben we geprobeerd heldere en bondige principes te formuleren. Niet als blauwdruk maar als houvast. Ze komen aan bod bij concrete plannen, gesprekken en besluiten. De toepassing vindt daar plaats waarbij juist ruimte is voor maatwerk en specifieke inbreng. De opmerking wordt dan ook niet herkend.

<u>Voorbeelden</u>

Pagina 14 "De woningvoorraad is in balans voor zowel jong als oud. Starter, nieuwkomer en doorstromer":

- Er zijn meer soorten mensen doelgroepen te benoemen en te bedenken met hun woonwensen en duiding: bv gezinnen of alleenstaanden, de Eco-woner, een downstromer en een upstromer etc.
- Beter was: De woningvoorraad is in balans voor verschillende soorten mensen en verschillende soorten wensen.

Pagina 14 "In het gebied buiten de dorpen zijn we de belangentegenstelling voorbij":

- Hierna wordt bijvoorbeeld het wonen niet benoemd.

Pagina 36 "duurzaam en toekomstbestendig zijn":

- welke oplossingen dan, op welk gebied? De energie, Natuur milieu en biodiversiteit, de manier van leven

Pagina 36 "bijdragen aan onze buitengewone woon- en leefgemeente, met een hoge kwaliteit van leven":

- voor de een is dat een mooi bio-eco huis in de natuur met een eigen moestuin en voor de ander een mooie villa in het dorp vlak bij de supermarkt en andere voorzieningen.

Pagina 36 Voor de goede lezer vloeien ze al voort uit de manier waarop we toekomst en ambities beschrijven. Een soort rode draad die alles verbindt.

Pagina 45 "Bij woninguitbreiding, transformatie of herstructurering…achterliggende landelijk gebied":

- Graag aanvullen met dat er ook ruimte is voor nieuwe boerderijachtige woningen met natuurerfen.

REACTIE GEMEENTE

De voorbeelden gaan over eerder aan bod gekomen onderwerpen. Onze eerdere weergegeven reacties zijn ook hierop van toepassing.

Pagina 45: graag korte uitleg orthogonale opzet.

REACTIE GEMEENTE

Het betreft hier inderdaad een vakterm die uitleg verdient. Dit kan het meest kernachtig door te zeggen dat sprake is van een structuur waarin de lijnen loodrecht op elkaar aansluiten. Waarbij de basis wordt gevormd door de afwateringskanalen en de haaks daarop gelegen diepen. Dit in combinatie met de bebouwing in lintdorpen.

Algemeen

In ieder geval in de eerste 2 hoofdstukken mist indiener dingen in de manier waarop en er zou volgens indiener nog meer verbinding moeten zijn met de Europese natuurwetgeving. Indiener mist de rode draad en verbinding met de Natuur milieu en biodiversiteit, tenminste die is indiener inziens niet sterk genoeg gesteld ondanks dat het hier en daar wel benoemd wordt. Kan er ook iets in van: dat we als gemeente streven naar een kleinere ecologische voetafdruk?

Uit de oude omgevingsvisie zaken laten terug komen bv:

- Een locatiestudie voor een ecologische leefgemeenschap stond in de oude omgevingsvisie.
- Graag ruimte voor meerdere ecologische gemeenschappen om tevens in het buitengebied meer groen en natuur en biodiversiteit te creëren.
- i.p.v. alleen maar ruimte voor landbouwgrond met zijn intensieve commerciële activiteiten die de gronden en omgeving uiteindelijk op langer termijn geen goed doen.
- Graag ook terug laten komen Inpassing landgoederen, dat er toen geen interesse voor was wil niet zeggen dat dit er nu niet meer is of gaat komen.

Mondelinge toelichting indiener

Indiener heeft gebruik gemaakt van de mogelijkheid de zienswijze mondeling toe te lichten. Onderstaand de punten die tijdens dit gesprek naar voren zijn gebracht.

- Indiener ervaart de visie nu nog als te vrijblijvend, bijvoorbeeld als het gaat om de agrarische sector. E.e.a. mag concreter omschreven. Daar heeft hij een aantal voorzetten voor gedaan. Die zijn te vinden in de schriftelijke zienswijze.
- Indiener ziet graag meer aandacht en ruimte voor (andere vormen van) wonen. Dit mist hij op een aantal plekken in de visie (zie schriftelijke zienswijze). Ook in het buitengebied moet bouwen mogelijk zijn, bijvoorbeeld in gebieden waar landbouwgrond vrijkomt. Bij indiener leeft het gevoel dat we als gemeente alles al uitgedacht hebben en teveel vasthouden aan bestaande ideeën en kaders.
- Duurzaamheid ziet meneer als een containerbegrip. Hij zou vaker willen lezen dat het gaat om natuur, milieu en biodiversiteit. Zie ook schriftelijke zienswijze.
- Indiener verwijst in zijn zienwijze naar de vorige omgevingsvisie. Hij bedoelt hier de huidige structuurvisie mee, waarin o.a. wordt gesproken over randvoorwaarden ecologisch wonen, locatiestudie ecologische leefgemeenschap, inpassing landgoederen, die hij graag terug ziet komen in de Omgevingsvisie.

- Er wordt volgens indiener wat aan voorbijgegaan dat er ook andere mensen wonen en werken in het buitgebied. Er zijn niet alleen agrariërs.
- Als het gaat om de recreatieve sector is meneer van mening dat verblijven terug moeten naar 'Drentse schaal': Meer verspreiden van vakantieparken dan inbreiden of uitbreiden van huidige vakantieparken. Opbouw moet anders, bijvoorbeeld: huisjes Puur Exloo staan enorm dicht bij elkaar. Dat is commercie, niet 'Drents', het gaat dan bijvoorbeeld niet meer om rust en ruimte. Aantrekkelijker maken van veen om te kunnen spreiden.
- Duurzaam in alles gaat volgens meneer teveel alleen over energie. Te kort door de bocht, want het is ook de natuur en wat ons dat allemaal brengt. Daar mag meer aandacht voor zijn.
- Kopje uitnodigend ondernemend. Landelijk gebieden kansen bieden; gaat alleen over de agrariër en als die bedrijven vrijkomen. Circulaire economie, educatie en vernieuwing verdienen ook aandacht. Ruimte om ecologische voetafdruk te verkleinen moet ergens terugkomen. Mooier nog dat we als gemeente er naar streven om onze ecologische voetafdruk te verkleinen.

REACTIE GEMEENTE

Uit de reactie en de toelichting is in algemene zin op te maken dat indiener zelf meer nadruk had aangebracht als het over natuur, biodiversiteit en ecologie gaat. En dat het buitengebied meer is dan alleen een plek om agrarisch te ondernemen. Onze reactie op de zienswijze doet niets af aan het belang van deze onderwerpen. Wel is bewust gekozen voor de opgenomen formuleringen om deze onderwerpen te plaatsen en van richting te voorzien. Formuleringen die ook rekening houden met andere belangen en zoeken naar balans. Dat maakt dat de visie op sommige plaatsen minder uitgesproken is dan indiener wenst. In sommige andere gevallen is het meer een kwestie van uitwerking en toepassing van de visie in concrete situaties. Daarin is altijd ruimte voor maatwerk en inbreng vanuit verschillende invalshoeken. Overigens is met betrokkene voorafgaand aan het indienen van de zienswijze gesproken over zijn concrete plannen. In dat gesprek is meegegeven dat deze plannen niet direct passen in het huidige beleid met uitzondering van de plannen rondom Anastasiadorp.

Wij hebben in de omgevingsvisie meer de nadruk gelegd op circulaire economie. Hier valt ook het circulair bouwen onder. Zie voor deze aanpassing ook de reactie op zienswijze 9 over hetzelfde onderwerp.

Conclusie

De visie wordt mede op basis van deze zienswijze aangepast door meer nadruk te leggen op de circulaire economie.

2.6 Zienswijze 6

Samenvatting

De provincie Drenthe gaat zelf ook aan de slag met een nieuwe Omgevingsvisie, belangrijkste thema's hierin zijn inbedding nationaal programma landelijk gebied, water, biodiversiteit en duurzame energie.

De basis voor de huidige Omgevingsvisie dateert uit 2010 en schetst op hoofdlijnen de gewenste ruimtelijke ontwikkeling van Drenthe richting 2030, met hier een daar een doorkijkje verder weg.
Ondertussen hebben we te maken met ontwikkelingen en opgaven die Drenthe blijvend zullen veranderen. Denk aan de effecten van klimaatverandering, de inpassing van duurzame energie in onze landschappen, de opgaven voor landbouw, natuur en water in het landelijk gebied en hoe we in de toekomst ons geld verdienen. De vigerende Omgevingsvisie geeft onvoldoende antwoord op deze vraagstukken en vraagt om een nieuwe langetermijnvisie. Daar worden onder meer de gemeenten bij betrokken. Deze thema's worden ook grotendeels benoemd in uw Omgevingsvisie.

Voor verschillende thematische beleidsvelden of vanuit de door ons benoemde kernkwaliteiten hebben wij hier en daar opmerkingen op of aanvullende aandachtpunten voor uw Ontwerp-Omgevingsvisie "Buitengewoon Borger-Odoorn". Deze zijn ambtelijk per mail gedeeld.

REACTIE GEMEENTE OP ZIENSWIJZE 6
Wij gaan graag in op de uitnodiging om ook mee te denken over de herziening van de provinciale omgevingsvisie. Onze eigen visie vormt een goede basis voor de inbreng op provinciaal niveau. Omgekeerd is de betrokkenheid van provinciale collega’s bij de kennissessies voor onze visie zeer op prijs gesteld.

Conclusie
De formele zienswijze leidt niet tot aanpassingen van de visie. Op basis van de ambtelijk meegegeven suggesties is een paar onderdelen verduidelijkt of aangevuld. Het gaat om:
- Het opnemen van grondwaterbeschermingsgebieden en het stiltegebiedje in het noordwestelijk deel van de gemeente op de waardenkaart;
- Op blz. 44 is bij de achtergrens aangegeven dat het gaat om de achtergrens van het bebouwde deel van het lint;
- Natuurlijke waarden zijn toegevoegd aan de omschrijving van de waarden van Het grootse veen.

2.7 Zienswijze 7

Samenvatting
Indiener valt het op dat er geen intentie in staat om de omgevingsvisie te kunnen aanpassen als buurgemeenten hier om vragen (en dit ook voordeel oplevert voor Borger-Odoorn).

Bijvoorbeeld:
- Station Stadskanaal op grondgebied Nieuw-Buinen realiseren indien dit meer voordelen oplevert voor een ieder (voordeel inwoners Nieuw-Buinen, reistijd).
- Gezamenlijke gemeentewerf met Emmen waarbij de dorpen in het zuidelijk gebied kunnen storten (kostenbesparing).
- Realiseren natuurgebied waarbij gedeelte van het gebied van Emmen is en andere deel van Borger-Odoorn.

Dit zijn zomaar enkele voorbeelden die indiener zelf kan bedenken en voor zover weet nu helemaal niet spelen. Indiener doet suggestie dat er een algemene opmerking in de omgevingsvisie hierover gemaakt kan worden.

REACTIE GEMEENTE OP ZIENSWIJZE 7

Zonder dat deze intentie letterlijk is opgenomen is het in algemene zin mogelijk de visie aan te passen als daar goede redenen voor zijn. Dat kan naast voortschrijdend inzicht of nieuwe ontwikkelingen ook gaan om initiatieven of plannen van andere overheden. Dus bij goede plannen van buurgemeenten waar wij en onze inwoners voordeel van kunnen hebben is het mogelijk daarop in te spelen en de visie aan te scherpen, bij te stellen of uit te werken.

Conclusie

De visie wordt op basis van de zienswijze nu niet aangepast. Het is mogelijk de visie in de toekomst aan te scherpen, bij te stellen of uit te werken als ontwikkelingen daarom vragen.

2.8 Zienswijze 8

Samenvatting

In het ontwerp wordt beschreven dat het zandgebied van grote waarde is met zijn essen en oorspronkelijke esdorpen. Dat het gebied gewild is om te gaan wonen en dat dit het historisch karakter in gevaar brengt. Onder de leus "Behoud het Goud" wordt gemeld dat dit een zorgvuldige afweging noodzakelijk maakt. Indiener vindt dat te zwak omschreven. Ook al omdat het de ambitie is van de gemeente om tot 2030 in Borger-Odoorn 500 nieuwe woningen te laten bouwen, in de kleinere dorpen door inbreiding, is het volgens indiener van groot belang om nu vast te leggen dat het de ambitie is dat dit niet ten koste van de resterende esdorpen en essen mag gaan.

Het behoud van ruimtelijke kwaliteit staat voorop en daarom moet worden voorkomen dat de esdorpstuctuur verloren gaat door verdichting en het versnipperen van de bestaande boerderijen en open graslandjes. In onze optiek moeten ingrepen vooral kleinschalig blijven, passend in de omgeving van de objecten en uitsluitend wanneer het gaat om sanering van bestaande boerenbedrijven of grote schuren die niet in de huidige vorm behouden kunnen worden.

Tenslotte wat betreft burgerparticipatie als deel van de nieuwe omgevingswet. Een procedure daarvoor ontbreekt en dus is objectiviteit niet geborgd. In de praktijk proberen belanghebbenden via adhoc initiatieven een eenzijdig beeld te schetsen. Indiener pleit voor een reglement voor de participatie. Bovenstaande punten zou indiener graag in het ontwerp omgevingsvisie verwerkt zien.

REACTIE GEMEENTE OP ZIENSWIJZE 8

De visie plaatst ‘Behoud het goud’ niet voor niets voorop. In alle gesprekken binnen en buiten het gemeentehuis is duidelijk geworden dat de bestaande kwaliteit van de leefomgeving een heel groot goed is. Voor zowel de bewoners als de bezoekers. Dit vraagt om een strategie van behoud en versterking.

Dit maakt niet dat er niets meer kan of geen ontwikkeling meer mogelijk is. Het vraagt wel en steeds om een bewuste afweging als ontwikkelingen zich aandienen. Dit komt tot uitdrukking in de principes omschreven onder paragraaf 2.3. Ze beschrijven de manier van werken en wat inwoners en initiatiefnemers mogen verwachten van ons als gemeente. De hiermee vastgelegde houding en werkwijze sluiten naadloos aan bij de zienswijze en de genoemde aandachtspunten.
De zienswijze sluit af met een opmerking over participatie en het belang dat de Omgevingswet daaraan hecht. En dat duidelijk moet zijn wat, wanneer valt te verwachten als het om participatie gaat. Dit onderwerp kwam bij een eerdere zienswijze ook aan bod. De Omgevingswet stelt het gesprek met betrokkenen rond besluiten in de leefomgeving centraal. De visie zelf is daar uiteraard ook onderwerp van geweest vanaf de start met de Nota van Uitgangspunten. Daarnaast heeft de gemeente Borger-Odoorn een visie op participatie vastgesteld; 'Bouwen aan een nieuw samenspel'. En wordt gewerkt aan een vertaling naar wat van initiatiefnemers verwacht wordt. En uiteraard hoe de gemeente zelf met participatie aan de slag gaat. Kortom; dit onderwerp is volop in beeld en wij zullen als gemeente, net als we dat altijd al deden en doen, lokale organisaties, instellingen en inwoners betrekken bij het maken van gemeentelijk beleid. Dat zal dus ook het geval zijn bij de totstandkoming van het Omgevingsplan.

Conclusie
De visie wordt op basis van de zienswijze niet aangepast.

2.9 Zienswijze 9

Gelet op de omvang van de zienswijze en de leesbaarheid is in onderstaande ieder onderdeel afzonderlijk door ons van een reactie voorzien.

Samenvatting
Indiener wil waardering uitspreken voor de helderheid en leesbaarheid van het stuk. De vertaling van het door u geschetste toekomstbeeld en de ambities naar gebiedskompassen en leefgebieden dragen hieraan bij. Ook verdient het gevolgde proces om tot deze visie te komen en met name de inzet op brede bewonersparticipatie ten tijde van Corona een compliment

REACTIE GEMEENTE
De complimenten over leesbaarheid en helderheid van de visie en het gevolgde proces worden op prijs gesteld.

Algemeen
In algemene zin geeft de ontwerp-Omgevingsvisie een goed beeld van de ambities van de gemeente Indiener vindt het geschetste toekomstbeeld en de ambities een goede stap richting een duurzame en toekomstbestendige gemeente. Er is een goede balans tussen ecologische, maatschappelijke en economische functies De visie geeft ruimte voor nieuwe ontwikkelingen, maar met behoud van identiteit en respect voor landschap en natuur. Indiener is bijvoorbeeld positief over het feit dat er onderzoek is

gedaan naar de inbreidingspotentie van verschillende kernen, de aandacht voor naoberschap, de helderheid over de rol van de gemeente en de keus voor ondernemerschap die past bij de aard en schaal van de gemeente.

De komende decennia zullen de gevolgen van klimaatverandering en de biodiversiteitcrisis nog meer zichtbaar en voelbaar worden. Indiener vraagt daarom om in uw Omgevingsvisie nog meer nadruk te leggen op het belang van bodem en water als sturende principes bij alle ruimtelijke ontwikkelingen Ook vragen wij u om nog explicieter aandacht te besteden hoe de gemeente op klimaatverandering anticipeert, zowel binnen als buiten de gebouwde omgeving.

Het valt verder op dat de ambitie 'Duurzaam in alles' en de uitwerking daarvan zich beperkt tot energie- en warmtetransitie en klimaatadaptatie. Indiener stelt voor om hier concreter aandacht te besteden aan circulariteit en deeleconomie. Het stimuleren van een circulaire economie is wel een onderdeel van uw ambitie 'Uitnodigend ondernemend', maar circulariteit is niet alleen relevant voor bedrijven. Ook voor de bouw is circulariteit relevant.

REACTIE GEMEENTE
Indiener verzoekt om in de visie dieper in te gaan op hoe de gemeente anticipeert op klimaatverandering. Dit zowel binnen als buiten de gebouwde omgeving. De visie is echter niet de plek om dat te doen maar wel om het houvast daarvoor te maken. In algemene zin bevat de visie opgaven, ambities en principes. Dat geldt zeker ook voor de uitdagingen op gebied van bijvoorbeeld klimaat, water, droogte en energie. Net als indiener aangeeft, zijn water en bodem daarbij sturende elementen bij ruimtelijke ontwikkelingen. Zie hiervoor hoofdstuk 5 (Onze ambities in milieuperspectief).

Indiener verzoekt circulariteit in meer algemene zin als principe te benoemen. Nu is het alleen expliciet genoemd bij de ambitie uitnodigend ondernemend maar het zou ook bij ‘duurzaam in alles’ een plek verdienen. Om duidelijk te maken dat circulariteit in alle opzichten een goede zaak is, voegen we dit onderwerp toe aan de ambitie ‘duurzaam in alles’.

Specifieke punten
Hart van het Hunzedal
In het dal van de Hunze zijn de laatste decennia diverse natuurontwikkelingsprojecten uitgevoerd. In de gemeente Borger-Odoorn betreft dit de Zoersche Landen, het LOFAR-gebied, de Mandenlanden en het meest recent De Branden. Stapsgewijs heeft de Hunze zich hierbij weer ontwikkeld tot een vrij kronkelende beek ingebed in een natuurrijk, voor mens plant en dier aantrekkelijk landschap. In de beschrijving van het karakter van het gebied zijn deze waardevolle natuurgebieden nauwelijks benoemd.

Op blz.54 is de zin "Achterste Diep is voor behoud en aan akkerbouw ... natuurinclusieve landbouw" niet helemaal juist. In het Achterste Diep speelt hermeandering van de beek, inrichting van een zone natuur (diverse graslandtypen met lokaal moeraselementen) daaromheen met aan weerszijden daarvan akkerbouw met agrarisch natuurbeheer en een geleidelijke beweging richting natuurinclusieve

landbouw. Tenslotte wordt Het Drentse Landschap, een van de belangrijke samenwerkingspartners in het gebied, in het geheel niet genoemd.

REACTIE GEMEENTE

Indiener verzoekt de zin over het Achterste Diep op blz. 54 iets te verduidelijken. We nemen de voorgestelde aanpassing graag over. De omschrijving wordt daarmee als volgt;

In het Achterste Diep speelt hermeandering van de beek en inrichting van een natuurzone met diverse graslandtypen met lokaal moeraselementen. Daarnaast aan beide zijden akkerbouw met agrarisch natuurbeheer en een geleidelijke beweging richting natuurinclusieve landbouw.

Daarbij benoemen we het Drents Landschap als belangrijke betrokken partij.

Woningbouw

U heeft de ambitie om tot 2030 500 woningen toe te voegen. Wat ons betreft zou inbreiding daarbij de voorkeur moeten hebben boven uitbreiding, zeker omdat uit uw Woonvisie 2022+ blijkt dat daarvoor voldoende mogelijkheden voor inbreiding zijn. Uit de ontwerp-omgevingsvisie blijkt echter onvoldoende of u nu wel of niet prioriteit legt bij inbreiding. In de paragraaf 'Buitengewoon wonen leven' op blz. 21 ligt bijvoorbeeld erg veel nadruk op groei en uitbreiding. Sterker nog, er staat dat de gemeente terughoudend is met het inzetten van instrumenten die groei afremmen. In de diverse gebiedskompassen staat echter juist de noodzaak om eerst te kijken naar mogelijkheden voor inbreiding of herbestemming.

Ook ten aanzien van het dorp Borger is er sprake van een tegenstelling. Allereerst wordt ten aanzien van het gebied De oorspronkelijke Hondsrug gesteld dat inbreiding de voorkeur geniet en uitbreiding pas in tweede instantie mogelijk is Vervolgens geeft u echter aan dat uitbreiding van Borger West nodig is om aan de woonopgave te kunnen voldoen. Dit terwijl Borger nog een inbreidingscapaciteit van 210 woningen heeft.

Indiener verzoekt om in de tekst consequent de voorkeur voor inbreiding uit te spreken.

REACTIE GEMEENTE

Ten aanzien van woningbouw geeft indiener aan dat de visie op onderdelen tegenstrijdig is. Het gaat daarbij specifiek om de voorkeur van inbreiding boven uitbreiding. Het verzoek is deze voorrang expliciet uit te spreken en vast te leggen. Bij dit onderwerp gaat het echter niet om een tegenstrijdigheid maar om de volgorde waarin opties worden afgewogen. In algemene zin geldt het principe dat inbreiding voorrang krijgt boven uitbreiding. Dit sluit echter niet uit dat na afweging van mogelijkheden en opties uitbreiding toch noodzakelijk of wenselijk is. Indiener mag er dan ook vanuit gaan dat opties voor inbreiding in alle gevallen op tafel komen en worden beoordeeld. Voor Borger is het westelijk deel al expliciet als uitbreidingslocatie aan bod en daarom ook genoemd.

Duurzame energie

Op blz. 30 constateert u terecht dat er tot 2030 geen nieuwe grootschalige wind- en zonneparken meer ontwikkeld zullen worden. Maar aangezien u vooruitkijkt naar 2040, is ook uw visie op de opwekking van duurzame energie na 2030 gewenst. Aandachtspunten zijn daarbij wat ons betreft meervoudige

ruimtegebruik, een goede landschappelijke inpassing en winst voor biodiversiteit, participatie van omwonenden en het op elkaar afstemmen van vraag en aanbod.
Er zijn ook kansen om de bestaande zonneparken te voorzien van een betere landschappelijke inpassing en meerwaarde voor biodiversiteit. Dit blijkt uit een schouw die wij samen met omwonenden hebben uitgevoerd bij zonnepark Daalkampen. Ook bij de andere zonneparken zou zo'n schouw kunnen worden uitgevoerd.
Indiener verzoekt de Omgevingsvisie aan te vullen met een visie op de opwekking van duurzame energie na 2030 en ook de mogelijke verbeteringen voor bestaande zonneparken te benoemen.

REACTIE GEMEENTE
Voor het onderwerp grootschalige opwek van duurzame energie verzoekt indiener ook voor de periode tot 2040 koers te bepalen. Aan dat verzoek voldoen we niet. Voor de periode tot 2030 is de inzet helder; geen grootschalige nieuwe projecten omdat wij als gemeente ons deel meer dan bijdragen. De situatie na 2030 vraagt een nieuwe afweging op basis van de dan bestaande situatie, opgaven en voorwaarden. Op dat moment is een nieuwe afweging aan de orde. Alles wat we daar nu over zeggen, is te vroeg. Wat al wel duidelijk is dat wij als gemeente, los van de omvang, altijd zullen inzetten op een eerlijke verdeling van de opbrengsten. Niet langer alleen de lasten maar zeker ook de lusten voor onze inwoners en ondernemers.

Bedrijventerreinen
Uit de paragraaf 'Uitnodigend ondernemend' blijkt dat u ruimte ziet voor uitbreiding van bedrijventerreinen. Indiener is niet duidelijk waar u die ruimte ziet. Bij alle bedrijventerreinen in de gemeente? Op zich is het positief dat u geen plek ziet voor grootschalige industriële bedrijven en inzet op bedrijven die passen bij de aard en schaal van de gemeente en circulaire economie. Indiener mist echter een onderbouwing van de behoefte aan uitbreiding van bedrijventerreinen. Vraag is ook of uitbreiding van elk bedrijventerrein gewenst is.
Indiener verzoekt om de behoefte aan uitbreiding van bedrijventerreinen te onderbouwen en meer concreet aan te geven waar u mogelijkheden ziet voor uitbreiding van bedrijventerreinen.

REACTIE GEMEENTE
Indiener verzoekt de behoefte aan uitbreiding van bedrijventerreinen nader te onderbouwen en aan te geven waar dit aan de orde zal zijn. Voor de goede orde; de visie benoemt enkel de optie van uitbreiding. Dit vanuit het feit dat de huidige locaties geen uitbreidingsruimte meer bevatten.

In augustus 2022 is door STEC een onderzoek/marktanalyse gedaan naar de behoefte aan bedrijventerreinen in de gemeente Borger-Odoorn. De uitbreidingvraag ontstaat wanneer bestaande bedrijven in de gemeente uitbreiden of als nieuwe bedrijven worden opgericht in de gemeente. Op dit moment zijn bijna alle kavels op zowel Aan den Strengen in Borger als Drentse Poort in Nieuw-Buinen vergeven. Uit het onderzoek van STEC blijkt dat voor Borger-Odoorn in de periode 2022-2030 een uitbreidingsvraag is van circa 2 tot 3 hectare. Dit wordt ook weer opgenomen in de regionale programmeringsafspraken voor bedrijventerreinen in de regio Zuidoost-Drenthe die wordt opgesteld door de provincie Drenthe. De uitbreiding is (voorlopig) voorzien op bedrijventerrein Drentse Poort.

Duurzaam vervoer
In het kader van duurzaam vervoer wilt u het fietsverkeer stimuleren, onder meer door het realiseren van de doorfietsroute Borger-Emmen-Coevorden Voor het woon-werkverkeer vindt indiener een doorfietsroute wenselijk. Indiener heeft echter wel vragen bij het feit dat u hiermee ook grote vakantieparken en toeristische bestemmingen wilt ontsluiten en ook de fietspaden op de Hondsrug voor uw inwoners en bezoekers wilt verbreden. Met het oog op de natuurwaarden en de landschappelijke waarden vindt indiener brede fietspaden hier ongewenst
Op p.64 noemt u bij de bereikbaarheid van de Hondsrug expliciet de optie van deelauto's. Indiener stelt voor om al op p.31 aan te geven dat u als gemeente deelmobiliteit ondersteunt, omdat dit ook voor de andere gebieden relevant is

REACTIE GEMEENTE
Indiener geeft aan geen voorstander te zijn van brede fietspaden in aanvulling op de geplande doorfietsroute Borger-Emmen-Coevorden. Goed om te vermelden dat op dit moment geen plannen bestaan voor andere verbrede doorfietsroutes. Naast deze specifieke fietsverbinding is het ons doel dat de fietspaden in onze gemeente voor alle gebruikers goed onderhouden en veilig zijn. Verbreden kan daarbij aan de orde zijn maar is geen voorwaarde of algemeen uitgangspunt. Eventuele nieuwe plannen op dit vlak zullen altijd onderwerp van gesprek zijn zodat alle voors en tegens op tafel kunnen komen.

Het belang van deelmobiliteit is op blz. 31 toegevoegd in de passage over mobiliteit.

Visie kaart
Indiener waardeert het feit dat een waarden kaart onderdeel is van de Omgevingsvisie, maar missen wel een visiekaart. Op de visiekaart zou u kunnen aangeven waar al dan niet uitbreiding van dorpen of bedrijventerreinen mogelijk is

REACTIE GEMEENTE
Zoals uit de visie blijkt is voor veel ontwikkelingen een begrenzing of duiding op een kaart nog moeilijk te geven. Er is daarom gekozen geen visiekaart op te nemen aangezien dat leidt tot verkeerde verwachtingen of juist verwarring schept waar duidelijkheid het doel is.

Conclusie
Op basis van de zienswijze wordt de visie op de volgende onderdelen aangepast of aangevuld;

- Aan de omschrijving van de ambitie 'Duurzaam in alles' op blz. 30 wordt de zin toegevoegd; 'Zowel bij ondernemen als bouwen streven we waar mogelijk naar circulariteit. Zelfstandig of in samenwerking.'
- Op pagina 31 onder de beschrijving van Regionale mobiliteitsplan wordt een laatste nieuwe zin toegevoegd; 'Daarnaast ondersteunen wij vormen van deelauto's en deelmobiliteit'
- Op pagina 54 wordt de zin over het Achterste Diep als volgt aangepast; *In het Achterste Diep speelt hermeandering van de beek en inrichting van een natuurzone met diverse graslandtypen met*

lokaal moeraselementen. Daarnaast aan beide zijden akkerbouw met agrarisch natuurbeheer en een geleidelijke beweging richting natuurinclusieve landbouw.

- Daarbij benoemen we het Drents Landschap op blz. 52 in de opsomming van samenwerkende partijen.

2.10 Zienswijze 10

Samenvatting

Omgevingsvisie

Indiener verzoekt om op een passende wijze rekening te (blijven) houden met de aanwezigheid van deze bestaande vitale infrastructuur in uw Omgevingsvisie en eventuele doorwerking naar een Omgevingsplan. Door de aanwezigheid van bovengenoemde hoogspanningsverbinding vormt TenneT namelijk één van de ruimtevragers en belanghebbenden binnen uw gemeente. Deze bestaande assets wensen wij op een juiste manier planologisch te borgen en te behouden ten behoeve van de leveringszekerheid. Deze ruimtelijke functie is niet door vertaald op de verbeelding van de Omgevingsvisie. Met name bij de relatief grootschalige hoogspanningsinfrastructuur kan het waardevol zijn het bestaande en eventuele toekomstige ruimtebeslag op te nemen. TenneT verzoekt toevoeging van deze functie op de verbeelding te overwegen, zodat een zorgvuldige belangenafweging kan worden gemaakt.

Zoals in de omgevingsvisies staat beschreven levert de gemeente Borger-Odoorn met de aanwezige zonneparken en windturbines al een forse bijdrage aan de opwekking van duurzame energie. Ook in andere delen van het land gaat de komende decennia de energievoorziening in Nederland fors veranderen. Een stabiel en toekomstbestendig elektriciteitsnetwerk wordt nog meer noodzakelijk vanwege de afnemende beschikbaarheid van fossiele brandstoffen en de opkomst van nieuwe energiebronnen. Met het oog op de Energietransitie kunnen er de komende jaren diverse netuitbreidingen/wijzigingen gaan plaatsvinden. Eveneens vanwege de klimaatadaptatie zullen er wellicht aanpassingen aan het net noodzakelijk zijn. Hiervoor is ruimte nodig.

Om toekomstige ontwikkelingen zo snel mogelijk uit te kunnen voeren, is het gewenst om dit ruimtebeslag op te nemen c.q. te vermelden in uw visie.

Ontwikkelingen in de nabijheid van bestaande verbindingen en hoogspanningsstation

Na het doornemen van het plan, willen we graag aanvullende aandacht vragen voor de volgende ontwikkelingen die plaatsvinden ter plaatse of in de nabijheid van bestaande verbindingen of in de nabijheid van hoogspanningsstations. Bij de vormgeving van deze ontwikkelingen dient rekening te worden gehouden met de bestaande hoogspanningsinfrastructuur. Onderstaand volgt een toelichting op de voorgenomen ontwikkelingen:

Energieopwekking

In de omgevingsvisie is opgenomen (pagina 30) dat tot 2030 geen grootschalige plannen voor opwekking van energie door wind en/of zon worden ontwikkeld. Er blijven wel mogelijkheden voor lokale

initiatieven vanuit inwoners, energiecoöperaties en ondernemers om op een duurzame wijze energie op te weken.

Dit houdt voor TenneT in dat het net op de door gemeente gewenste plekken overbelast kan worden met als gevolg dat dergelijke initiatieven (nog) niet aangesloten kan worden. We willen dan ook verzoeken om vroegtijdige afstemming te hebben over de mogelijkheden tot aansluiten met de regionale netbeheerder en TenneT. Daarnaast kunnen initiatieven voor de opwekking van zonne- en windenergie van invloed zijn op ons hoogspanningsnet. Bij plaatsing van zonnepanelen of windturbines in de nabijheid van de hoogspanningsverbinding, dient eveneens overleg plaats te vinden met TenneT. Hiervoor kunt u contact opnemen via ruimtelijkplannen@tennet.eu.

Zonne-energie
Voor het toestaan van zonnepanelen/-parken nabij ons hoogspanningsnet is het van belang dat binnen de belemmerde strook aanvullende voorwaarden door TenneT moeten worden gesteld en dat zonnepanelen niet bovenop een kabelbed van een ondergrondse verbindingen mogen worden geplaatst.

Kleinschalige windturbine
Onder een kleinschalige windturbine valt een windturbine met een maximale ashoogte van 15 meter en tiphoogte van 21 meter. Bij het toestaan van een kleinschalige windturbines op eigen erf dient er een vrije ruimte te worden aangehouden ten opzichte van bovengrondse hoogspanningsverbindingen en stations. Deze afstand dient minimale gelijk of grote te zijn dan de maximale werpafstand bij 2x nominaal toerental. De afstand van een kleine windturbine tot ondergrondse hoogspanningsinfrastructuur bedraagt mimimaal 25 meter van de belemmerde strook. Bij windturbines die volgens de NEN-EN-IEC norm 61400-2 zijn gecertificeerd, kan voor 110 kV verbindingen een maximale werpafstand bij 1x nominaal toerental ten opzichte van bovengrondse hoogspanningsverbindingen en stations worden gehanteerd. Daarbij geldt wel dat voldaan wordt aan de verplichtingen behorende bij dit certificaat (met name een onderhoudscontract). Vooralsnog blijft bij een 220/380kV verbinding de maximale werpafstand bij 2x nominaal toerental gehanteerd, omdat de impact van uitval bij deze verbindingen veel groter is en wij dat risico niet aanvaardbaar achten.
Bij de verdere uitwerking naar een omgevingsplan willen we verzoeken om hiervoor aanvullende voorwaarden op te nemen met betrekking tot de aan te houden afstand, zodat de veiligheid en leveringszekerheid van de hoogspanningsverbindingen geborgd blijft.

Grootschalige windturbines
Hoewel er geen grootschalige plannen voor opwekking van energie door wind worden ontwikkeld, verzoeken wij bij initiatieven in de nabijheid van ons hoogspanningsnet om rekening te houden met de aan te houden afstand uit het Handboek Risicozonering Windturbines.

Grondwaterpeil wijziging
In de visie is opgenomen (pagina 31) dat het grondwaterpeil de aankomende jaren gaat wijzigen als gevolg van de klimaatverandering. Wijzigingen van het grondwaterpeil kunnen ook gevolgen hebben voor de fundering van onze hoogspanningsinfrastructuur. Bij veranderingen van het huidige peil met

meer of minder dan 20 cm moet onderbouwd worden wel effect dit heeft op de fundering van onze masten. TenneT wenst dan ook betrokken te zijn bij dergelijke plannen.

Magnetische velden

Overal waar stroom doorheen loopt ontstaat een magnetisch veld. Zo ook rond opstijgpunten, onder-/bovengrondse hoogspanningsverbindingen en hoogspanningsstations. In Nederland zijn geen wettelijke limieten voor blootstelling aan deze magneetvelden. Sinds 2005 is er wel voorzorgbeleid voor bovengrondse hoogspanningsverbindingen. In april 2023 is het voorzorgbeleid herijkt. Dit herijkte beleid is van toepassing op netcomponenten (hoogspanningsverbindingen, -kabels en -stations) van het hoogspanningsnet. De doelstelling van het voorzorgbeleid is om de blootstelling aan magneetvelden van alle netcomponenten, waar mogelijk en proportioneel, beperkt te houden. Dit wil de Minister bereiken door het nemen van proportionele bronmaatregelen bij de aanleg van nieuwe netcomponenten of het wijzigen van bestaande netcomponenten, waardoor de magneetvelden van deze netcomponenten zo klein mogelijk worden gehouden dan wel worden verminderd.
Daarnaast blijkt uit de kamerbrief "voorzorgbeleid voor magneetvelden bij elektriciteitsvoorzieningen (kenmerk: DGKE-DRE / 26746813, d.d. 21-04-2023)" dat wordt geadviseerd zo mogelijk afstand te houden tussen bovengrondse hoogspanningsverbindingen en gevoelige bestemmingen. In het kort is het advies zoveel als redelijkerwijs mogelijk te voorkomen dat nieuwe gevoelige bestemmingen ontstaan binnen de berekende magneetveldzone van 0,4 microTesla (jaargemiddeld). Onder gevoelige bestemmingen vallen woningen, scholen crèches en andere woonvormen waar mensen langdurig verblijven (zoals verpleeghuizen en instellingen voor mensen met een beperking).

Het Rijk adviseert de magneetveldzone uit te (laten) rekenen als er plannen zijn om binnen de rekenafstand in de RIVM-netkaart een gevoelige bestemming te realiseren. Voor overige netcomponenten geldt dit advies om afstand te houden niet en acht de Minister het voldoende om enkel de proportionele bronmaatregelen te treffen.
De voor- en nadelen en de specifieke lokale omstandigheden kunnen ertoe leiden dat er wordt besloten om gevoelige bestemmingen toch toe te staan. Gemeenten, provincies en het rijk moeten hierbij hun eigen verantwoordelijkheid nemen bij het maken van keuzes. Voor vragen over magneetvelden is online het kennisplatform elektromagnetische velden beschikbaar.

Opnemen vooroverleg

In artikel 3.1.1 van het Besluit ruimtelijke ordening is voorgeschreven dat het bestuursorgaan dat is belast met de voorbereiding van een bestemmingsplan, overleg pleegt met de besturen van eventueel betrokken andere gemeenten, het waterschap, de provincie en met die diensten van het Rijk die betrokken zijn bij de zorg voor de ruimtelijke ordening of belast zijn met de behartiging van belangen die in het plan in het geding zijn. TenneT behartigt het beheer van het landelijke hoogspanningsnet vanaf 110 kV in opdracht van het Ministerie. Wij verzoeken u om binnen uw gemeente TenneT TSO B.V. op te nemen als vooroverlegpartner, zodat wij vroegtijdig bij (ingrijpende) plannen worden betrokken en tijdig aan kunnen geven of de plannen (technisch) uitvoerbaar zijn, zonder dat de leveringszekerheid en veiligheid en leveringszekerheid van onze hoogspanningsverbinding in het geding komen.

Staalkaart TenneT

TenneT heeft, in samenwerking met Netbeheer Nederland, de staalkaart "Elektriciteit en gas in het Omgevingsplan" inclusief bijbehorende voorbeeldregels opgesteld. De staalkaart betreft een handreiking om gemeentelijke ambities in samenhang met ambities op het gebied van energievoorzieningen bij elkaar te brengen in het Omgevingsplan. De Staalkaart is een 'levend' document en zal worden aangepast naar de kennis en ervaring die TenneT en gemeenten gaan opdoen met de Omgevingswet.

TenneT nodigt uit om gebruik te maken van de Staalkaart bij het opstellen van een Omgevingsplan en vervolgens samen met u mee te denken in het op duurzame wijze opnemen van het hoogspanningsnet in Omgevingsplannen. U kunt hiervoor contact opnemen met de behandelaar van deze brief.

REACTIE GEMEENTE OP ZIENSWIJZE 10

De zienswijze markeert de punten waarop het ruimtelijk beleid van onze gemeente kan raken aan de belangen van Tennet. Daarbij gaat het zowel om bestaande voorzieningen zoals hoogspanningsleidingen als om nieuwe plannen op het vlak van energie of plannen die van invloed kunnen zijn op een ongestoorde werking van de energie-infrastructuur. De Omgevingsvisie beschrijft in algemene zin de opgaven en ambities voor de komende periode. Duidelijk is dat er op het vlak van energie en de energievoorziening veel staat te gebeuren. Die visie is echter niet de plek voor het juridisch vastleggen van rechten en plichten en het mogelijk maken van nieuwe ontwikkelingen. Daarvoor zullen de andere instrumenten van de Omgevingswet zoals het omgevingsplan, - programma en - vergunning in beeld komen. In algemene zin zullen wij Tennet als vooroverlegpartner betrekken bij alle ontwikkelingen en planvormen waarbij een van de genoemde belangen betrokken is.

Conclusie

De visie wordt op basis van de zienswijze niet aangepast.

3 Wijzigingen omgevingsvisie

De zienswijzen leiden tot de volgende wijzigingen in de omgevingsvisie.

- Het opnemen van grondwaterbeschermingsgebieden en het stiltegebiedje in het noordwestelijk deel van de gemeente op de waardenkaart;
- Pagina 44. Bij de achtergrens is aangegeven dat het gaat om de achtergrens van het bebouwde deel van het lint;
- Natuurlijke waarden zijn toegevoegd aan de omschrijving van de waarden van Het grootse veen;
- Aan de omschrijving van de ambitie 'Duurzaam in alles' op blz. 30 wordt de zin toegevoegd; 'Zowel bij ondernemen als bouwen streven we waar mogelijk naar circulariteit. Zelfstandig of in samenwerking.';
- Pagina 31. Onder de beschrijving van Regionale mobiliteitsplan wordt een laatste nieuwe zin toegevoegd; 'Daarnaast ondersteunen wij vormen van deelauto's en deelmobiliteit';
- Pagina 54. Wordt de zin over het Achterste Diep als volgt aangepast; *In het Achterste Diep speelt hermeandering van de beek en inrichting van een natuurzone met diverse graslandtypen met lokaal moeraselementen. Daarnaast aan beide zijden akkerbouw met agrarisch natuurbeheer en een geleidelijke beweging richting natuurinclusieve landbouw;*
- Daarbij benoemen we het Drents Landschap op pagina 52 in de opsomming van samenwerkende partijen.

Ambtshalve wijzigingen

De visie wordt op de volgende onderdelen ambtshalve aangepast. Het betreft actualisaties naar aanleiding van recente ontwikkelingen, het herstellen van onjuistheden of het verduidelijken van onderdelen.

- Pagina 11. De legenda van het schema bij het onderdeel 'Koers per gebied' wordt aangepast voor de aanduiding van de Veenkoloniën.
- Pagina 16. Onder punt 4 Duurzaam in alles, tweede zin, is de tekst als volgt verduidelijkt ronde de strategie: *'Ook richten we onze openbare ruimte klimaatadaptief in en zetten we vol in op het duurzaam verwarmen van woningen, bedrijven en maatschappelijke gebouwen.'*
- Pagina 30. Het aantal van 35 wijkuitvoeringsplannen is geschrapt. Het exacte aantal wijkuitvoeringsplannen is nog niet bekend.
- Pagina 33. Derde zin, eerste kolom. De tekst over circulaire economie is als volgt aangepast; *'Wij zetten in een op een duurzame circulaire economie en bieden ruimte aan bedrijven die passen bij onze aard en schaal.'*
- Pagina 34. Tweede zin. De tekst over regionale samenwerking als volgt geactualiseerd naar de laatste stand van zaken: '*Samen met de gemeenten Pekela, Westerwolde en Stadskanaal hebben wij een ruimtelijk-economische visie voor de regio rondom de N366 uitgewerkt. Daarnaast werken we samen met de gemeenten Emmen, Hoogeveen, Coevorden en Hardenberg en het regionale bedrijfsleven in de Dutch TechZone aan de versterking van de innovatie- en concurrentiekracht van de maakindustrie en de profilering van de regio als een interessante vestigingsplaats waar het goed wonen en*

werken is. Ook werken we samen in BOCE-verband met Emmen en Coevorden op basis van een gezamenlijke toekomststrategie en lobbyagenda.'

- Pagina 47. Tweede alinea, eerste kolom. De tekst wordt als volgt verduidelijkt rond de verantwoordelijkheden met betrekking tot waterpeilen en veenoxidatie '*Om bodemdaling door veenoxidatie tegen te gaan of te vertragen kan het aanpassen van het waterpeil aan de orde zijn. Een peilaanpassing heeft een peilbesluit nodig van het waterschap. Veenoxidatie is een CO^2 klimaatopgave en verdergaande bodemdaling heeft uiteindelijk impact op het huidige gebruik van de gronden. In samenspraak met de provincie en het waterschap heeft dit onze aandacht."*
- Pagina 45. Eerste alinea is het woord 'onderstaande verdeling' vervangen door 'bovenstaande verdeling'.
- Pagina 45. Eerste alinea is 'Drouwenermond' toegevoegd aan de opsomming van plaatsen waar op eigen gemeentelijke gronden wordt gebouwd.
- Pagina 67. De afkorting RAS is voluit geschreven als 'Regionale Adaptatie Strategie'.
- Pagina 67. Eerste alinea, tweede kolom. De tekst over circulaire economie is als volgt aangepast; *'Wij zetten in een op een duurzame circulaire economie en bieden ruimte aan bedrijven die passen bij onze aard en schaal.'*
- Pagina 82. Derde alinea, tweede kolom. De formulering is als volgt geactualiseerd: '*De discussies over stikstof gaan een volgende fase in. Daarbij is 2023 het overgangs- of transitiejaar. Het is ook ons belang de impasse rond stikstof doorbreken.'*
- Pagina 85. Tweede kolom. De namen van de programma's zijn aangepast naar wonen, landelijk-gebied en duurzaamheid.
- Pagina 86. Eerste alinea, eerste kolom. De doelen van het programma duurzaamheid zijn aangevuld.

Bijlage

Zienswijze 1

CUMELA
Brancheorganisatie voor groen, grond en infra

Cumela Nederland
Nijverheidsstraat 13
3861 RJ Nijkerk

Postbus 1156
3860 BD Nijkerk

T (033) 247 49 00
E info@cumela.nl
I www.cumela.nl

IBAN NL08 RABO 0364 2084 30
KvK 40477842
BTW NL0026.10.590.B01

Gemeente Borger-Odoorn
T.a.v. het college van B&W
Postbus 3
7875 ZG Exloo

Per aangetekende post
Per e-mail: gemeente@borger-odoorn.nl

Gemeente Borger-Odoorn
d.d. ink/uitg 27 JUNI 2023
Zaaknr. . . . . .

Datum : 26 juni 2023
Betreft : **Zienswijze ontwerp omgevingsvisie gemeente Borger-Odoorn**

Geacht college van burgemeester en wethouders,

De afgelopen periode is het ontwerp van de Omgevingsvisie Borger-Odoorn opgesteld. Dit ontwerp doorloopt een zienswijze- en overlegprocedure voor de periode van zes weken tot en met 19 juli 2023.

Namens de cumelabedrijven (leden) van Cumela Nederland die in de gemeente Borger-Odoorn zijn gevestigd en werkzaam zijn, wordt een zienswijze ingediend in relatie tot de Omgevingsvisie. In deze zienswijze worden naast de motivatie als belanghebbende, de activiteiten van de cumelasector en diens maatschappelijke uitdagingen nader toegelicht. Tot slot wordt ingegaan op enkele inhoudelijke thema's.

Belanghebbende

Cumela Nederland is de brancheorganisatie van de ondernemers die met mensen en materieel als specialisten in de groen-, grond- en infrasector werken. Dat doen zij als dienstverlener voor belangrijke opdrachtgevers als agrariërs, gemeenten, waterschappen, provincies, Rijkswaterstaat, bedrijven en natuurschappen. De werkzaamheden van cumelabedrijven bestaan onder andere uit (agrarisch) loonwerk, grondwerkzaamheden, cultuurtechnische werkzaamheden, mestaanwending, infrastructurele projecten, be- en verwerking van meststoffen, compostering en onderhoud van (openbare)groenvoorzieningen, natuurgebieden en oppervlaktewater.

Eén van de kerntaken van Cumela Nederland is het behartigen van de belangen van de bedrijven in deze sector in de breedste zin van het woord. Namens onze leden die in de gemeente Borger-Odoorn zijn gevestigd, wordt deze zienswijze ingediend.

Binnen de gemeente Borger-Odoorn zijn deze bedrijven nagenoeg allemaal in het buitengebied en/of landelijk gebied van uw gemeente gevestigd. Deze bedrijven bieden een stabiele werkgelegenheid en dragen bij aan een sterk markteconomisch aandeel van het landelijk gebied. Deze ondernemingen 'bewerken' op enigerlei wijze, als cumelabedrijf in de vorm van verhuur of (onder)aanneming, op basis van inschatting 80 - 85% van de gronden (landbouw, watergangen, natuur, infrastructuur, groen-blauwe sector, stedelijk gebied etc.) binnen de gemeente.

Cumela Nederland kan derhalve worden aangemerkt als belanghebbende. Om de belangen van en omgevingswaarden voor deze bedrijven in het buitengebied te beschermen, is deze zienswijze ingediend.

Maatschappelijke uitdagingen en verantwoordelijkheden van de cumelasector

De cumelasector speelt met haar dienstverlening een belangrijke rol bij veel maatschappelijke uitdagingen in het algemeen alsmede bij 'uitdagingen' welke u als gemeente ook grotendeels benoemd in onderhavige visie, waarvan de meeste direct of indirect een positieve bijdrage leveren aan:

- De verbetering van lucht- en water- en bodemkwaliteit;
- De verbetering van waterveiligheid;
- Ecologisch verantwoord beheer van de groene ruimte;
- Bestendigen van duurzame landbouw en voedselproductie;
- Het creëren van korte circulaire stromen waarbij minder afval ontstaat;
- Het verbeteren van de verkeersveiligheid;
- Het versnellen van de energietransitie;
- Het versterken van het landschap en natuur;
- Het behouden en versterken van werkgelegenheid en participatie in plattelandsgemeenten.

Hoe dragen cumelabedrijven bij aan het oplossen van maatschappelijke uitdagingen en wat hebben ze daarvoor nodig

Cumelabedrijven dragen bij aan deze maatschappelijke opgaven vanuit hun technologische kennis, hun natuurlijke drang om te innoveren en hun mentaliteit om altijd hard te willen werken en probleemoplossend bezig te zijn. Hieronder zijn de belangrijkste pijlers voor cumelabedrijven weergegeven.

1. *Vakbekwaam en goed opgeleid personeel*

De basis voor ieder cumelabedrijf is gemotiveerd, goed opgeleid en getraind personeel. Maatschappelijke ontwikkelingen verlangen een steeds bredere en diepere vakkennis van de ondernemer en diens medewerkers. Ze moeten niet alleen kunnen uitleggen wat ze doen, maar ook waarom ze dit doen. Ondernemers doen dit door hun vakkrachten voortdurend op te leiden, te trainen en bij te scholen. Naast persoonlijke opleidingen en trainingen maakt ook procescertificering op bedrijfsniveau hier onderdeel van uit. Bovendien hebben cumelabedrijven door hun jarenlange ervaring zeer nuttige regio-specifieke gebiedskennis waardoor zij hun werkzaamheden effectief en rendabel realiseren.

Kennis van cumelabedrijven door opleiding of certificering bestaat o.a. uit:

- Veiligheid
- Keuring en onderhoud machines
- Green Deal 'Het nieuwe draaien' (efficiënt & zuinig machines bedienen)
- Bodemkunde
- Bemesting & teelt (precisielandbouw)
- (Water-)bodemverbetering
- Voedselveiligheid.

2. *Innovatief machinepark & dito werkwijze*

Naast vakbekwame mensen is het moderne machinepark de tweede belangrijke pijler voor een cumela-ondernemer. Cumela-ondernemers onderhouden hun machines zorgvuldig, maken optimaal gebruik van technologische mogelijkheden en innovaties en staan regelmatig zelf aan de wieg van nieuwe ontwikkelingen. Oplossingen die zij voor de maatschappelijke uitdagingen bedenken, zijn zeer uiteenlopend en divers.

Concrete voorbeelden zijn:

- Precisielandbouw met gebruik van
  - GPS-technologie
  - Drone-technologie
  - Drukwisselsystemen / lage bandendruk
- Natuurbeheer met gebruik van bovengenoemde systemen
- Gebruik van een jong machinepark, vervanging iedere 6 – 10 jaar
- Uitrusting nieuwe machines met
  - Roetfilter en scr.-katalysator
  - Hybride technologie
  - Retrofit nabehandelingssystemen
- Gebruik schonere biobrandstoffen
- Ontwikkeling en aanschaf van emissievrije aandrijvingen
  - Elektrisch
  - Waterstof
  - Mierenzuur.

3. *Moderne bedrijfslocaties, lokaal in het landelijk werkgebied*

Cumela-ondernemers onderzoeken bij bestaande en nieuwe bedrijfslocaties steeds de mogelijkheden om de impact op de omgeving te minimaliseren en hun bedrijfsprocessen optimaal in te richten. Keuzes op het gebied van bovengenoemde maatschappelijke doelen worden weloverwogen gemaakt. Bij cumelabedrijven c.q. loonbedrijven heeft er de laatste jaren inherent aan de ontwikkelingen van het buitengebied in brede zin, een herverdeling van werkvelden plaatsgevonden. Niet enkel de agrariërs zijn beheerder van het buitengebied of opdrachtgever voor het uitvoeren van werken.

Cumelasector: *De bedrijven in de cumelasector zijn uniek in hun soort. De sector bestaat uit circa 3.000 bedrijven met een gemiddelde bedrijfsomvang van circa 15 FTE per bedrijf. De gemiddelde bedrijfsoppervlakte bedraagt ongeveer 1,25 hectare. Uit onderzoek van het CBS blijkt dat de cumelasector de grootste werkgever is voor personeel in (en uit) het landelijk gebied met een totale jaarlijkse bruto omzet van vier miljard euro. Circa 90% - 95% van de bedrijven in de cumelasector zijn gevestigd in het buitengebied.*

Definitie cumelabedrijf: *bedrijf dat geheel of in overwegende mate gericht is op het leveren van goederen en diensten in het landelijk gebied, aan agrarische bedrijven, niet-agrarische bedrijven en overheden, waaronder begrepen dienstverlening ten behoeve van landbouw, grondverzet, groenbeheer, natuur, bosbouw, cultuurtechniek en infra, waarbij gebruik wordt gemaakt van (landbouw-)voertuigen, motorrijtuigen met beperkte snelheid, werktuigen (graafmachines / shovels) en transportmaterieel, met inbegrip van een strategische werkvoorraad aan hulp-, bouw-, grond- of reststoffen (circulariteit).*

De feitelijke activiteiten en de aard van de cumelabedrijven op de bedrijfslocatie, zijn de afgelopen jaren beperkt gewijzigd. De ruimte van het bedrijfsterrein van een cumelabedrijf wordt hoofdzakelijk gebruikt voor:

- Stalling van landbouwmachines, motorrijtuigen met beperkte snelheid, werktuigen en overige hulpmiddelen.
- Onderhoud en reparatie aan eigen materieel.
- Ruimte t.b.v. een strategische werkvoorraad van grond- en circulaire stoffen, welke primair vrijkomen bij eigen werkzaamheden en weer lokaal toegepast kunnen worden (hoofdzakelijk groen en grond).
- Voldoende ranggeerruimte om veilig te kunnen werken.

Tot slot is de beschikbaarheid van een bedrijfswoning essentieel in de organisatie van de cumelabedrijven. Door de platte organisatie is een korte lijn tussen directie en uitvoering zowel bedrijfsmatig als economisch van groot belang.

Cumelabedrijven zijn hoofdzakelijk actief in het buitengebied. Het is derhalve essentieel dat deze bedrijven centraal in het werkgebied zijn gelegen met de bedrijfslocatie. Het is van groot belang dat deze positie van deze specifieke bedrijfstak in én voor het landelijk gebied (in brede zin) erkend wordt en behouden blijft, zodat deze bedrijven met inachtneming van de omgevingswaarden de bijdrage kunnen blijven leveren (continuïteit) voor een gezonde en veilige fysieke leefomgeving.

Zienswijze ontwerp Omgevingsvisie gemeente Borger-Odoorn

Middels deze zienswijze verzoeken wij u om het bestaansrecht van onze (lid-)bedrijven – in het buitengebied – te erkennen en om qua omgevingswaarden inpassing te geven aan de opgaven en ontwikkelingen welke voor de bedrijven relevant zijn inzake de fysieke leefomgeving. Dit geldt in relatie tot de vigerende vestigingslocatie alsmede aangaande de uitvoering van werken i.c. 'de plicht' die onze bedrijven hebben om invulling te geven aan de omgevingswaarden, beheer en behoud van de openbare ruimte in brede zin alsmede op het gebied van lokale circulaire economie en duurzaamheid. Wij vragen u dan ook om mogelijkheden te creëren om bestaande bedrijfslocaties te kunnen ontwikkelen alsook te kunnen uitbreiden, alsmede nieuwvestiging in het buitengebied mogelijk te maken om uitvoering te kunnen geven aan de in de omgevingsvisie vermelde ambities.

Aangaande de ambitie in de visie vervullen de cumelabedrijven reeds een belangrijke rol voor het landelijk gebied in relatie tot aanleg, behouden en versterken van natuur, landschap, economie en passend hergebruik van vrijkomende agrarische bebouwing.

Gezien de omvang van de activiteiten, deels agrarisch maar ook aanverwant niet-agrarisch, het materieel en materiaal dat wordt toegepast en de ligging ten aanzien van de opdrachtgevers (veelal in het buitengebied) is de ligging van de bedrijfslocaties van cumelabedrijven in het buitengebied essentieel. In de visie wordt een transformatie van de landbouw beoogd. Dit kan en gaat niet zonder de inbreng en participatie van de cumelabedrijven. Zij zorgen voor een groot deel van het agrarische beheer en productie van de landbouwgronden. Daarnaast dragen de bedrijven zorg voor de aanleg, het onderhoud en het beheer van de overige gronden binnen de gemeente.

Een belangrijk kenmerk hierbij is, zoals genoemd, de vestigingsplaats van de cumelabedrijven in het buitengebied. Dit typeert deze bedrijfstak, alsmede de concurrentiepositie in de sector.

Door cumelabedrijven niet naar een industrieterrein te verplaatsen worden mogelijke hinderlijke situaties voorkomen. Ontsluitingswegen nabij een industrieterrein zijn vaak niet op de machines berekend en het werk is veelal in het buitengebied. Zo worden onnodige verkeersbewegingen voorkomen.

Vanuit Cumela Nederland nemen wij (tevens) onze verantwoordelijkheid aangaande landbouwverkeer, milieueffecten, natuur, biodiversiteit, energie en duurzaamheid alsmede circulariteit (circulaire economie).

Deze thema's zien wij ook reeds terug in uw visie. Aangaande deze onderwerpen kan de cumelasector een belangrijke bijdrage leveren in uw gemeente. De transitie naar een circulaire economie zal voor alle economische sectoren een omschakeling in productie- en logistieke processen betekenen. Uitdagingen hierbij zijn onder meer:

- de optimalisatie van de inzet van energie en grondstoffen;
- ketensamenwerking en het sluiten van kringlopen;
- zoeken naar andere productieprocessen en verdienmodellen.

Het hoogwaardig hergebruik van afval- en reststromen staat volop in de belangstelling. In september 2016 heeft het Kabinet het Rijksbrede programma Nederland circulair in 2050 gepresenteerd. Hierin zet zij het perspectief op een circulaire economie uiteen: een economie waarin onder meer biotische grondstoffen efficiënt worden ingezet en optimaal worden hergebruikt. Ook beleidsambities met betrekking tot de biobased economy leiden tot een herwaardering van (met name organische) reststromen, namelijk als grondstof voor hoogwaardige biobased producten.

Als organisatie en de afzonderlijke bedrijven zijn wij reeds doende met genoemde 'transitie'. Voormelde ontwikkelingen zijn voor opdrachtgevers en cumelabedrijven reeds aanleiding om 'anders' te 'kijken' naar de reststromen die zij produceren, bijvoorbeeld groenafvalstromen die vrijkomen bij het beheer van groenstroken en wegbermen of grond die beschikbaar komt als gevolg van verschraling van natuurgebieden. Niet langer zien zij deze stromen als 'waardeloos afval', maar veel meer als potentiële grondstoffen voor nuttige toepassingen. Voor het uitvoering geven van een circulaire economie is voldoende (buiten)opslag noodzakelijk.

Resumé

Zonder uitputtend te zijn, herkennen wij ons als organisatie (namens onze leden) reeds in grote mate in de voorliggende visie. Desalniettemin zijn er ook diverse thema's c.q. aspecten, zoals voormeld, welke specifiek en in belangrijke mate voor deze 'unieke' bedrijven bijzondere aandacht behoeven en redelijkerwijs erkend dan wel betrokken dienen te worden in de visie (en bij de verdere uitwerking van instrumenten in het kader van de Omgevingswet).

In de visie komt de uitnodiging om het met elkaar te doen nadrukkelijk tot uiting. Als organisatie gaan wij graag op deze uitnodiging in. Ten eerste via deze zienswijze, maar ook op andere wijze willen / kunnen wij participeren bij de verdere uitwerking van de ambities.

Gewijzigd vaststellen
Verzocht wordt deze zienswijze gegrond te verklaren en conform de beleidslijn van de Omgevingswet, waarbij de gedachte gericht is op *'Ja, mits.....'*, de ontwerp-omgevingsvisie gemeente Borger-Odoorn op grond van de genoemde aspecten gewijzigd vast te stellen i.c. de genoemde aspecten in deze visie c.q. bestemmingsplan (later: omgevingsplan) te betrekken.

Verzocht wordt om samen met ons als belangrijke sector in het buitengebied te kijken naar reële mogelijkheden om het buitengebied / grondgebied van de gemeente Borger-Odoorn veiliger, mooier en beter te maken. Wij verzoeken u derhalve om met inachtneming van onderhavige zienswijze deze belangen en gevolgen te heroverwegen.

Indien nadere informatie of een toelichting gewenst is, dan zijn wij uiteraard meer dan bereid om daaraan te voldoen. U en uw medewerkers zijn van harte welkom bij enkele van onze cumelabedrijven om een beter inzicht te krijgen in de uitdagingen en verantwoordelijkheden die onze leden elke dag weer aangaan en thema's gerelateerd aan het buitengebied zoals ruimtegebruik, duurzaamheid, verkeersveiligheid, de kringloop economie en afstanden tot gevoelige objecten te bespreken.

Voor (inhoudelijke) vragen, toelichting e.d. wordt verzocht u te wenden tot ondergetekende, [redacted] (M: 06[redacted] / E: [redacted]@cumela.nl).

Met vriendelijke groet,

[redacted]
Juridisch adviseur Omgevingsrecht

Cumela Nederland is een handelsnaam van de Vereniging Cumela Nederland. Statutair gevestigd aan de Nijverheidsstraat 13 in Nijkerk en ingeschreven in het Handelsregister van de Kamer van Koophandel onder nummer 40477842

CUMELA

Brancheorganisatie voor
groen, grond en infra

Gemeente Borger-Odoorn
T.a.v. het college van B&W
Postbus 3
7875 ZG Exloo

Per aangetekende post
Per e-mail: gemeente@borger-odoorn.nl

AANGETEKEND

R **AANGETEKENDE BRIEF**
Frankering betaald
afz.: 3860BD, 1156

D
PostNL
26-06-2023 10:57
NL

3SXASC7972235 7875ZG 3

HGV-B HGVVS 1080

Postbus 3 7875ZG
Naam: Gemeente Borger-Odoorn

Zienswijze 2

Commissie Drenthe
[redacted] voorzitter
[redacted]
[redacted]
[redacted]
tel: 06[redacted]

Aan het college van B&W der gemeente Borger-Odoorn

Postbus 3,

7875 ZG Exloo

[redacted] 20 juni 2023

Geacht college.

Met belangstelling heeft de erfgoedvereniging Heemschut kennisgenomen van de ontwerp omgevingsvisie van de gemeente Borger-Odoorn. In algemene zin kunnen we ons vinden in de neergelegde visies en ambities. De gebruikte woordkeuze is breed genoeg geformuleerd om een breed palet aan belanghebbenden tevreden te kunnen stellen. Ook de aspecten van erfgoed, archeologie en (cultuur)historie komen in het ontwerp aan de orde. Belangrijk daarbij is de bestaande regelgeving, de waarde kaarten in de uitwerking van de omgevingsvisie te integreren.

Dat neemt niet weg dat de uitwerking van deze ambities in het omgevingsplan veel specifieker moet worden uitgewerkt en geconcretiseerd. Wanneer de ambitie wordt uitgesproken, ook in het kader van Citta Slow, voor duurzamere vormen van landbouw, dan moet in de uitwerking daarvan worden opgenomen dat het gebruik van pesticiden concreet aan banden wordt gelegd. In dat kader zou lelieteelt in de gehele gemeente verboden dienen te worden, te zwaar vervuilend, waterverspillend en het levert geen bijdrage aan de productie van voedingsmiddelen.

Met betrekking tot specifieke aspecten van erfgoedbeleid dient in het omgevingsplan onder andere te worden opgenomen dat er niet op de essen wordt gebouwd en dat verdere verdichting in de historische kern van esdorpen niet is toegestaan. De transitie in de boerenbedrijven rond de stikstof crisis zal tot gevolg hebben dat vele boerenbedrijven een andere bestemming krijgen. Splitsing van boerenbedrijven is wooneenheden is een reële optie, echter met als beperking niet meer dan drie wooneenheden per erf. De erfgoedvereniging Heemschut is van harte bereid om mee te denken over de verder uitwerking en nadere concretisering van de omgevingsvisie in het omgevingsplan.

Commissie Drenthe
[redacted] voorzitter
[redacted]
[redacted]
[redacted]
tel: 06[redacted]

Tenslotte schrijft de omgevingswet provincies en gemeenten voor bij het vaststellen van de omgevingsvisie en -plannen burgers te betrekken, de zgn. burgerparticipatie. Deze participatie is weliswaar verplicht, maar ook volledig vormvrij. In het voorliggende ontwerp van de omgevingsvisie Borger-Odoorn ontbreekt een nader invulling van de participatie. Heemschut dringt erop aan een regelement voor de participatie op te nemen, waarin wordt aangegeven aan welke eisen de participatie moet voldoen onder welke omstandigheden. Dit om te voorkomen dat een enkele informatiebijeenkomst al als een definitief participatietraject wordt aangeduid.

We pleiten er dan ook voor dat erfgoedorganisaties zoals Heemschut en lokale historische verenigingen, etc. standaard betrokken worden bij de verder uitwerking van de omgevingsvisie en het omgevingsplanplan.

Met de meeste hoogachting,

[redacted]

Voorzitter Erfgoedvereniging Heemschut commissie Drenthe

Zienswijze 3

BRANDWEER
Drenthe

Gemeente Borger-Odoorn
t.a.v. [redacted]
Postbus 3
7875 ZG Exloo

Veiligheidsregio Drenthe
Mien Ruysweg 1
Postbus 402
9400 AK Assen
www.vrd.nl

ons kenmerk	uw kenmerk	datum
2023/1801/ADVS		30 juni 2023
inlichtingen bij	telefoonnummer	email
[redacted]	06-[redacted]	[redacted]@vrd.nl

onderwerp
Ontwerp omgevingsvisie Borger-Odoorn

Geachte [redacted],

Op 13 juni stuurde u het ontwerp omgevingsvisie van de gemeente Borger-Odoorn met daarbij de mogelijkheid tot het uitbrengen van een 'zienswijze' aan uw college. In deze brief leest u mijn reactie.

Kwaliteit van veiligheid
In een eerder stadium heeft de VRD bijgedragen, zowel tijdens kennissessies als tekstueel, aan een mogelijke invulling t.a.v. een gezonde en veilige leefomgeving.
Ondanks dat de letterlijke teksten vanuit de VRD niet zijn overgenomen, is in het ontwerp op te maken dat Borger-Odoorn voor een *hoge kwaliteit van leven* gaat en *terughoudend is met het inzetten van instrumenten die groei afremmen* vanuit een volkshuisvesting gedachte. Ook de aspecten *gezond, schoon en veilig* m.b.t. woonomgeving wordt meerdere malen benoemd.

Eén van de milieubeginselen is *bestrijding aan de bron,* zoals wordt beschreven. Deze past als één van de onderdelen in een veilige leefomgeving waar ook de VRD aandacht voor vraagt en waar in de omgevingsvisie ingegaan wordt bij de *omgevingsveiligheid*.

Betrokkenheid
De VRD heeft het gewaardeerd om bij te kunnen en mogen dragen aan de ontwerp-omgevingsvisie. Bij navolging van programma's en/of een omgevingsplan is de VRD als één van de partners graag bereid om haar kennis en inbreng hierbij aan te bieden.

Aspecten veilige leefomgeving vs Regionaal Risico Profiel Drenthe
De VRD benadrukt dat tijdens de kennissessies aangegeven is dat er vele aspecten zijn die impact kunnen hebben op een veilige en gezonde leefomgeving. Naast o.a. de energietransitie en gevolgen van klimaatadaptatie geeft het Regionaal Risico Profiel de nodige voorbeelden van risico's

binnen Drenthe. Ook hier zal met vervolgstappen na de omgevingsvisie in de diverse programma's en omgevingsplan vanuit de VRD oog voor zijn.
Meer over het Regionaal Risicoprofiel Drenthe vindt u op de website Publicaties - VRD.

Tot slot
Heeft u nog vragen over deze brief, dan kunt u contact met mij opnemen. De contactgegevens vindt u bovenaan deze brief.

Met vriendelijke groet,
Namens het algemeen bestuur van de Veiligheidsregio Drenthe,

Team Risicobeheersing

Zienswijze 4

GGD Drenthe

Bezoekadres
Mien Ruysweg 1
9408 KA Assen

Postadres
Postbus 144
9400 AC Assen

T 0592 - 30 63 00
F 0592 - 31 42 48
E info@ggddrenthe.nl
I www.ggddrenthe.nl

Gemeente Borger-Odoorn
t.a.v. college van B&W, [redacted]
Postbus 3
7875 ZG Exloo

Datum: 6 juli 2023
Ons kenmerk: KJ/KH/ID/ih/U230127
Uw kenmerk:
Behandeld door: [redacted]
Onderwerp: Reactie ontwerp-Omgevingsvisie

Geachte [redacted]

GGD Drenthe heeft kennisgenomen van de ontwerp Omgevingsvisie van de gemeente Borger-Odoorn “BuitenGewoon Borger-Odoorn". Op een aantal doelen liggen kansen om de gezondheid van inwoners van de gemeente Borger-Odoorn bevorderen en te beschermen. Op een aantal doelen liggen ook risico's. Bijvoorbeeld ten aanzien van gezondheidsbescherming is ook onder de (wettelijke) norm veel gezondheidswinst te behalen. Denk aan geluid, geur en luchtkwaliteit.
Dit kan vertaald worden naar concrete uitwerking in de gestelde doelen:

Behoud het goud

- Waarden behouden en waar het kan te versterken.

Weeg hierbij ook de kernwaarden voor een gezonde leefomgeving mee. Zorg onder andere voor voldoende prettige plekken in de leefomgeving. Heb bij inbreiding bijvoorbeeld oog voor de huidige functie van mogelijke inbreidingsplekken. Dat is nu misschien een plek met groen of waar mensen wandelen of kinderen spelen. Wanneer dit verloren dreigt te gaan, denk dan aan mogelijkheden om deze functie in de directe omgeving te compenseren. Er zijn verschillende instrumenten (of projecten) die ingezet kunnen worden voor de inrichting van een gezonde leefomgeving https://www.gezondeleefomgeving.nl/instrumenten www.gonoordnederland.nl

Buitengewoon Wonen en Leven

- Een passende woonvoorraad in een schone, gezonde en veilige leefomgeving.

Houdt voldoende afstand tussen overlastgevende bedrijven (zoals veehouderijen) en gevoelige bestemmingen (zoals woningen).

Vitaal Landelijk gebied

- Meer ruimte voor natuur, biodiversiteit, klimaatadaptatie en duurzaam ondernemen.

Denk ook aan het inzetten van allergeen arm groen voor een prettige en uitnodigende leefomgeving dat bewegen stimuleert en een positief effect heeft op sociale cohesie. Houdt hierbij rekening met overlast veroorzakende bomen als de eik (eikenprocessierups) en allergie veroorzakende plantsoorten.

Duurzaam in alles

- De volgende stap zetten in de energietransitie, klimaatadaptatie en warmtetransitie.

Weeg bij de energietransitie ook gezondheid mee. Denk hierbij bijvoorbeeld aan geluidhinder bij windturbines of een gezond binnenklimaat bij duurzame woningen.

Uitnodigend ondernemend

- Ruimte voor ondernemers die passen bij aard en schaal.

Weeg hierbij ook de volksgezondheid mee. Denk hierbij ook aan hinder en overlast voor omwonenden.

De GGD is vanuit de Wet Publieke Gezondheid adviseur voor de gemeente daar waar het de volksgezondheid betreft. Het gaat daarbij ook over de mogelijkheden om vanuit de fysieke ruimte de gezondheid van inwoners te beschermen en te bevorderen. Zie hiervoor in bijlage de Factsheet 'Gezondheid in de fysieke leefomgeving'. In de Omgevingsvisie "BuitenGewoon Borger-Odoorn" staat dat gezond leven volgens de uitgangspunten van positieve gezondheid wordt gestimuleerd. Zo zal gezondheid een rol spelen in de afwegingen bij plannen in de fysieke leefomgeving. Zoals eerder genoemd denken we graag met jullie mee in de concretisering van deze ambitie. Samen kunnen we werken aan een veilige en gezonde leefomgeving, één van de maatschappelijke doelen van de nieuwe Omgevingswet.

Graag gaan we met jullie in gesprek over de verdere uitwerking van deze Omgevingsvisie en het Omgevingsplan. We zien je reactie graag tegemoet.

Met vriendelijke groet,

Adviseurs Milieu en Gezondheid
GGD Drenthe

Zienswijze 5

Mondelinge zienswijze Omgevingsvisie
Ingediend op 18 juli 2023, Exloo

Meneer heeft zijn zienswijze op papier gezet, maar licht deze mondeling toe in een gesprek met [redacted]. Dit verslag is een aanvulling en/of verduidelijking op de schriftelijke zienswijze. Voor akkoord door meneer op 20/7.

Meneer ervaart de visie nu nog als te vrijblijvend, bijvoorbeeld als het gaat om de agrarische sector. E.e.a. mag concreter omschreven. Daar heeft hij een aantal voorzetten voor gedaan. Die zijn te vinden in de schriftelijke zienswijze.

- Meneer ziet graag mee aandacht en ruimte voor (andere vormen van) wonen. Dit mist hij op een aantal plekken in de visie (zie schriftelijke zienswijze). Ook in het buitengebied moet bouwen mogelijk zijn, bijvoorbeeld in gebieden waar landbouwgrond vrijkomt. Bij meneer leeft het gevoel dat we als gemeente alles al uitgedacht hebben en teveel vasthouden aan bestaande ideeën en kaders.

- Duurzaamheid ziet meneer als een containerbegrip. Hij zou vaker willen lezen dat het gaat om natuur, milieu en biodiversiteit. Zie ook schriftelijke zienswijze.

- Meneer verwijst in zijn zienwijze naar de vorige omgevingsvisie. Hij bedoelt hier de huidige structuurvisie mee, waarin o.a. wordt gesproken over randvoorwaarden ecologisch wonen, locatiestudie ecologische leefgemeenschap, inpassing landgoederen, die hij graag terug ziet komen in de Omgevingsvisie.

- Er wordt volgens meneer wat aan voorbijgegaan dat er ook andere mensen wonen en werken in het buitgebied. Er zijn niet alleen agrariërs.

- Als het gaat om de recreatieve sector is meneer van mening dat verblijven terug moeten naar 'Drentse schaal': Meer verspreiden van vakantieparken dan inbreiden of uitbreiden van huidige vakantieparken. Opbouw moet anders, bijvoorbeeld: huisjes Puur Exloo staan enorm dicht bij elkaar. Dat is commercie, niet 'Drents', het gaat dan bijvoorbeeld niet meer om rust en ruimte. Aantrekkelijker maken van veen om te kunnen spreiden.

- Duurzaam in alles gaat volgens meneer teveel alleen over energie. Te kort door de bocht, want het is ook de natuur en wat ons dat allemaal brengt. Daar mag meer aandacht voor zijn.

- Kopje uitnodigend ondernemend. Landelijk gebieden kansen bieden; gaat alleen over de agrariër en als die bedrijven vrijkomen. Circulaire economie, educatie en vernieuwing verdienen ook aandacht. Ruimte om ecologische voetafdruk te verkleinen moet ergens terugkomen. Mooier nog dat we als gemeente er naar streven om onze ecologische voetafdruk te verkleinen.

Zienswijze [redacted] omgevingsvisie Borger-Odoorn

Hierbij mijn zienswijze met aanvullingen en ideeën en motivaties.

2 Visie

2.1 Ons toekomstbeeld; wie zijn wij in 2040?

Blz 14 De woningvoorraad is in balans voor zowel jong als oud. Starter, nieuwkomer en doorstromer.

- **Graag ruimte voor mensen die willen wonen in het buitengebied, dat is nu (bijna?) onmogelijk gemaakt.**
- **Er staan nu alleen maar argumenten waarom je niet in het buiten gebied moet willen bouwen maar er zijn genoeg argumenten omdat juist wel te doen.**
- Er moet ook ruimte komen voor woongebieden in het buitengebied omdat daar de kansen liggen om echt voor de toekomst het verschil te maken op gebied van natuur milieu en biodiversiteit ipv alleen landbouw woningen/boerderijen die verhouding zou anders kunnen zonder dat onze voedselproductie er op achteruit gaat.
- het daar gaan wonen op een juiste ecologische kringloop manier met de juiste verhoudingen kan de ecologische voetafdruk van de mensen in de dorpen compenseren om zo weer een stap in de richting van een gezondere aarde te maken.

Blz 14 In het gebied buiten de dorpen zijn we de belangentegenstelling voorbij. Het boeren bedrijf, natuur, recreatie en ondernemen gaan hand in hand. We zoeken naar samenhangende oplossingen. Niet naast elkaar maar met elkaar. En we gaan in gesprek ook als de belangen niet meteen hetzelfde zijn. De gemeente is belangrijk als partner en organisator van dit gesprek.

De oplossingen die we zoeken zijn gericht op de toekomst, duurzaam en passen bij ons karakter.

- **Graag ook wonen toevoegen dat doet recht aan die er al wonen en mensen die er graag zouden willen wonen: dus Het boeren bedrijf, natuur, recreatie, ondernemen en wonen gaan hand in hand.**
- **Graag oplossingen anders formuleren: dus De oplossingen die we zoeken zijn gericht op de toekomst, duurzaam, goed voor het milieu, natuur en biodiversiteit die passen bij ons karakter.**
- Het woord duurzaam is vaak veel te nietszeggend het uitgangspunt moet volgens mij zijn dat het voor een beter milieu, natuur en biodiversiteit moet zijn, want daar gaat het niet goed mee en dat is voor de mensheid de grootste uitdaging gezien de hoeveelheid mensen en de acute noodzaak waar we dus niet mee kunnen wachten omdat nu duidelijk word dat hoe we de afgelopen 50 jaar bezig zijn geweest het niet de goede kant op gaat.

2.2 Onze ambities

Blz 15 Weten we de gevolgen van klimaatverandering op te vangen zodat we voorbereid zijn op veel neerslag en tijden van droogte?

- **Graag aanvullen met; nog een vraag: Weten we het buitengebied gezonder te maken zodat we in de toekomst weer meer gezonde grond en natuur en biodiversiteit hebben in het buitengebied?**

Blz15 Weten we onze energievoorziening verder hernieuwbaar te maken, zodat we als land minder afhankelijk worden van onzekere buitenlandse energie?

- **Graag aanvullen of vervangen met; Weten we onze bouwmaterialen bio-ecologisch en hergroeibaar te maken voor gezonde woningen zodat we niet afhankelijk zijn van vervuilende en niet circulaire bouwmaterialen.**

Blz 15 Er ontstaat er in ons buitengebied een nieuwe balans waarbij agrarische ondernemers, natuur en recreatie elkaar vinden?

- **Hier mis ik het wonen: Graag aanvullen; Er ontstaat er in ons buitengebied een nieuwe balans waarbij agrarische ondernemers, natuur, recreatie en wonen elkaar vinden?**

Blz 15 En dit alles met oog voor en behoud van dat wat van waarde is; cultuurhistorie, landschap, natuur, rust en ruimte en levendige dorpen en goede verbindingen naar de plekken met voorzieningen.

- **Graag aanvullen met; En dit alles met oog voor en behoud van dat wat van waarde is en waar mogelijk uitbreiden en toekomst bestendig maken; cultuurhistorie, landschap, natuur, rust en ruimte en levendige dorpen en goede verbindingen naar de plekken met voorzieningen.**

Blz 21 en ook blz 44 Borger-Odoorn is een gemeente waar je jong kunt zijn en oud kunt worden. De woningvoorraad moet daarbij passen. Passend wat betreft type en plek en bereikbaar voor verschillende doelgroepen. De woningvoorraad moet daarbij passen. Passend wat betreft type en plek en bereikbaar voor verschillende doelgroepen. De dynamiek op de woningmarkt is de laatste jaren enorm toegenomen. De veranderende inzichten rond wonen en werken door de Covid-crisis, de grote behoefte aan doorstroming en de wens voor bijzondere woonvormen.

- **Vervolgens wordt er mijns inzien wat eenzijdig, vooringenomen kort wat gezegd en gesuggereerd dat hier inspraak op is. In de praktijk zijn dingen al lang bepaald bv hoe en waar en wat voor woningen er komen en hoe die doelgroep er uit zou zien en zijn alternatieve woonvisies en woonvormen en woningbouw lijken bij voorbaat kansloos. Dit is mijn eigen recente ervaring. Men gaat aan een hele doelgroep voorbij die milieu, natuur en biodiversiteit hoog in het vaandel hebben en ook de mensen met een kleine beurs die ook die visie en ambitie hebben om hier wat voor te doen.**

Blz 21 Betaalbaar, bijzonder en levensloopbestendig bouwen heeft de hoogste prioriteit.

- **Graag specificeren/aanvullen met hoe dat betaalbaar te laten worden, dit kan door bv ruimte te geven aan CPO's 'Collectief Particulier Opdrachtgeverschap'. Daarbij heeft niet de projectontwikkelaar of een makelaar de touwtjes in handen, maar doen de initiatiefnemers het allemaal zelf. Dat scheelt ongeveer 30% blijkt uit de praktijk.**
- **Graag aanvullen met iets als; Wegblijven bij speculatie, zo veel mogelijk geld van de mensen in de nieuwe woning laten komen ipv bijvoorbeeld aan allerlei randzaken die eigenlijk niet nodig zijn.**

Blz 22 en 23 We hebben een prachtige gemeente met veel mogelijkheden om in de buitenlucht te recreëren en bewegen. Dat is belangrijk voor toeristen maar zeker zo belangrijk voor onze inwoners. Die mogelijkheden willen we samen met en voor onze inwoners behouden en versterken. In bestaande en nieuwe buurten zorgen we voor voldoende groen. Want groen nodigt uit en groen is van groot belang voor de biodiversiteit dicht bij huis. Bij het ontwikkelen van nieuwe woonlocaties is daarnaast extra aandacht voor een goede en veilige ontsluiting met duurzame vormen van vervoer. Dus zowel gericht op fietsers als voetgangers en op openbaar vervoer.

- **Wat is voldoende groen? Wie of wat bepaald dat? Biodiversiteit heeft echt de ruimte nodig en die ruimte is in het buitengebied en niet of nauwelijks nieuw groen te creëren binnen de dorpskernen.**
- **Die goede en veilige ontsluiting kan ook in het buiten gebied maar dan wel op Drentse schaal.**

2. Buitengewoon wonen en leven

Blz 21 Ruimte in realistische scenario's,

- **Graag ergens in de alinea aanvullen met: en ambitieuze scenario's die goed zijn voor milieu, natuur en biodiversiteit.**

3. Vitaal landelijk gebied

Blz27 In het landelijk gebied zoeken we samen naar een toekomstbestendige invulling.

- **Graag aanvullen met; In het landelijk gebied zoeken we samen naar een toekomstbestendige invulling met nadruk op natuur, milieu en biodiversiteit.**

Blz27 We zoeken routes om met perspectief te boeren en andere plattelandsgebonden bedrijfsactiviteiten uit te voeren. De agrarische economie is een belangrijke pijler voor onze gemeente. We zoeken ruimte om te recreëren, ruimte voor natuur en biodiversiteit en aandacht voor klimaat en energie. Met een betere waterkwaliteit, ruimte voor waterberging en aandacht voor drinkwaterwinning. Waarbij de bodemgesteldheid leidend is in 'waar wat kan'. Water en bodem zijn ook door het Rijk benoemd als de sturende principes voor de toekomstige inrichting van ons land.

- **Er wordt alleen maar gerept over de agrarisch economie als plattelandsgebonden bedrijfsactiviteiten ik vind dat te eenzijdig of je moet het schrappen of mijns inzien ook andere bedrijfsactiviteiten benoemen die op het platteland plaats vinden of zouden kunnen plaats vinden omdat je dat niet mag uitsluiten om partijdigheid te voorkomen in dit geval de boeren en ik waag het te betwijfelen of de agrarisch economie een belangrijke pijler is volgens mij heeft de recreatie en alles wat daarmee samenhangt een prominentere plek in onze gemeente financieel gezien.**

Blz 27 De toekomst van het landelijk gebied kan alleen bestaan uit een samenhang en samengaan van alle belangen. En dat gaat niet vanzelf. Het vraagt om een gezamenlijke koers en agenda en het voeren van regie.

-

Blz27 We zetten in ieder geval in op een duurzaam systeem van voedselproductie.

- **Het woord duurzaam lijkt veel te vrijblijvend. Graag aanvullen met: We zetten in ieder geval in op een systeem van voedselproductie die goed is voor natuur, milieu en biodiversiteit.**

Blz27 Een systeem waarin de boer perspectief heeft en de bedrijfsvoering rekening houdt met het ecosysteem, de kwaliteit van de bodem, het water en de lucht.

- **Lijkt ook te vrijblijvend. Graag aanvullen met: Een systeem waarin de boer perspectief heeft en de bedrijfsvoering gericht is op het maken van een gezond ecosysteem, met een gezonde bodem en grond, schoon water en schone lucht.**
- Ipv uitputten van de grond, bodem en water vervuilen met gewasbeschermingsmiddelen etc. en stikstof/vervuiling in de lucht.

Blz28 als nieuwe betaalde agrarische taak,

- **Geeft geen ruimte dat iemand anders dit ook zou kunnen doen, iemand die geen agrariër is zou dat ook prima kunnen. Graag aanpassen zodat dat het idee betstaat dat niet alleen agrariërs maar meer mensen de kans krijgen om van een stuk land inkomsten te hebben.**

Blz28 We ontwerpen plannen met een natuurinclusieve bril. En beheer en onderhoud doen we met oog voor ecologische waarden en biodiversiteit.

- **Graag aanvullen met: We ontwerpen plannen met een natuur, milieu en biodiversiteit als leidraad. En beheer en onderhoud doen we vanuit ecologische waarden en gericht op de biodiversiteit.**

Blz 28 We streven naar een recreatieve sector die in balans is. Waarbij kwaliteit voor kwantiteit gaat. Initiatieven die bijdragen aan spreiding van bezoekers krijgen een warm welkom.

- **Het gaat dus om spreiding van recreatie verblijf en plekken en de Drentse schaal. Ook het verblijf zelf moet volgens mij weer terug naar de Drentse schaal** en niet van die op elkaar gepakte vakantieparken met de huisjes e.d. wel heel dicht op elkaar commercieel een goudmijn maar dat is geen kwaliteit volgens de Drentse maat lijkt mij. Graag hier iets van terug laten komen in dit stukje.

4. Duurzaam in alles

Blz 30 Vanuit het Klimaatakkoord ligt er een belangrijke opgave voor de regio's in Nederland.

- **Inmiddels niet alleen meer een Nederlands Klimaatakkoord maar ook een Europese Natuurherstelwet.**
- **Europese Natuurherstelwet graag invoegen/aanvullen in omgevingsvisie omdat het niet alleen om energie gaat maar om de Natuur en wat ons dat allemaal brengt.**

Blz 30 De aandacht gaat de komende periode uit naar isoleren en besparen. En naar lokale initiatieven vanuit de inwoners, energiecoöperaties en ondernemers voor duurzame opwek.

- **Het gaat niet alleen om de lokale initiatieven vanuit de inwoners op gebied van energie maar ook op initiatieven op het gebied van wonen en Natuur, Milieu en Biodiversiteit en zeker als deze gecombineerd worden is dat een toekomst bestendige oplossing welke aansluit bij de akkoorden en wetten op dit gebied. Dit zijn allemaal lusten voor de inwoners en komt er weer een meer eerlijkere verdeling op fijn wonen etc. met aan lagere ecologische voetafdruk.**

5. Uitnodigend ondernemend

Blz 33 De transformaties in het landelijk gebied bieden ook kansen. Voor agrarische ondernemers die op zoek zijn naar verbreding of verandering van hun bedrijfsvoering. Maar in geval van vrijkomende agrarische bedrijfsgebouwen ook voor nieuwe bedrijvigheid.

- **Waarom alleen spreken over agrarische ondernemers ook andere ondernemers moeten kansen krijgen op de plekken waar nu de agrariërs zitten, als het allemaal maar in het kader is van Natuur herstel, klimaat, circulaire economie, educatie, vernieuwing, het verkleinen van mensen hun ecologische voetafdruk.**

2.3 Onze principes

De wijze van beschrijven zou wat met meer uitleg, concreter of minder naar eigen inzicht interpretabel of breder gesteld, minder sturend kunnen. Er wordt een bepaald iets geschetst en er mist dan ruimte of er lijkt geen plek voor iets anders of andere richting.

Voorbeelden:

Blz 14 De woningvoorraad is in balans voor zowel jong als oud. Starter, nieuwkomer en doorstromer.

- Er zijn meer soorten mensen doelgroepen te benoemen en te bedenken met hun woonwensen en duiding: bv gezinnen of alleenstaanden, de Eco-woner, een downstromer en een upstromer etc.
- Beter was: De woningvoorraad is in balans voor verschillende soorten mensen en verschillende soorten wensen.

Blz14 In het gebied buiten de dorpen zijn we de belangentegenstelling voorbij.

- Hierna wordt bijvoorbeeld het wonen niet benoemd.

Blz36 duurzaam en toekomstbestendig zijn;

- welke oplossingen dan, op welk gebied? De energie, Natuur milieu en biodiversiteit, de manier van leven

Blz36 bijdragen aan onze buitengewone woon- en leefgemeente, met een hoge kwaliteit van leven;

- **voor de een is dat een mooi bio-eco huis in de natuur met een eigen moestuin en voor de ander een mooie villa in het dorp vlak bij de supermarkt en andere voorzieningen.**

Blz 36 Voor de goede lezer vloeien ze al voort uit de manier waarop we toekomst en ambities beschrijven. Een soort rode draad die alles verbindt.

3 Gebiedskompassen en leefgebieden

Heel mooi gedaan met de Gebiedskompassen.

Blz 45 Bij *woninguitbreiding, transformatie of herstructurering is ook oog voor de woonomgeving.* De aspecten gezond, schoon en veilig zijn altijd onderdeel van de afwegingen rond inrichting van het openbaar gebied. Dit maakt dat niet alleen de woning maar ook de woonomgeving kwaliteit heeft rekening houdend met de gebiedskenmerken. De typisch veenkoloniale structuur is voor ons de basis waarop we verder bouwen. Dat betekent dat we aandacht hebben voor stevige, vaak tweezijdige erfbeplanting op grote boerenerven, voor doorzichten vanuit het lint naar het achterliggende landelijk gebied.

- **Graag aanvullen met dat er ook ruimte is voor nieuwe boerderijachtige woningen met natuurerfen.**

Blz 45 Graag korte uitleg **orthogonale opzet**

In ieder geval in de eerste 2 hoofdstukken mis ik dingen in de manier waarop en er zou volgens mij nog meer verbinding moeten zijn met de Europese natuurwetgeving. Ik mis de rode draad en verbinding met de Natuur milieu en biodiversiteit, tenminste die is mijns inziens niet sterk genoeg gesteld ondanks dat het hier en daar wel benoemd wordt.

Kan er ook iets in van: dat we als gemeente streven naar een kleinere ecologische voetafdruk?

Uit de oude omgevingsvisie zaken laten terug komen bv:

Een locatiestudie voor een ecologische leefgemeenschap stond in de oude omgevingsvisie.

- **Graag ruimte voor meerdere ecologische gemeenschappen om tevens in het buitengebied meer groen en natuur en biodiversiteit te creëren.**

ipv alleen maar ruimte voor landbouwgrond met zijn intensieve commerciële activiteiten die de gronden en omgeving uiteindelijk op langer termijn geen goed doen.

- **Graag ook terug laten komen Inpassing landgoederen, dat er toen geen interesse voor was wil niet zeggen dat dit er nu niet meer is of gaat komen.**

Teksten/deel schema uit Structuur visie Borger-Odoorn uit 2010

Wonen:

Projecten	Rol gemeente
9. Randvoorwaarden ecologisch wonen	- Faciliterend
10. Locatiestudie ecologische leefgemeenschap	- Participerend
12. Inpassing landgoederen	- Participerend

Voorzieningen, Zorg en Welzijn Wonen, Werken en Economie:

Projecten	Rol gemeente
13. Ontwikkeling woon-zorg zone pilot Borger -	Participerend
14. Ontwikkelen steunstees	- Initiërend
15. Beleid voor zorgboerderijen in VAB	- Participerend
16. Kangaroo wonen	- Participerend

Zienswijze 6

Van: [redacted]
Aan: Omgevingswet
Onderwerp: RE: Omgevingsvisie BuitenGewoon Borger-Odoorn ligt nu ter inzage
Datum: woensdag 19 juli 2023 18:40:41
Bijlagen: image003.png
image001.png
image002.png
image004.png
image005.png
image006.png

LET OP: Dit bericht is afkomstig van buiten de organisatie. Controleer het mailadres van de afzender en klik NIET op links of bijlagen tenzij u de afzender en de inhoud van het bericht vertrouwt!

Goedendag,

Bedankt voor het toesturen van jullie ontwerp-omgevingsvisie. Er is in een eerdere ruwbouwversie door ons in hoofdlijnen naar gekeken.
Nu het ontwerp formeel ter inzage ligt heb ik de Omgevingsvisie uitgezet naar verschillende specialisten hier in huis.
Er zal per brief een formele reactie van ons komen. Aangezien vandaag de termijn afloopt zal deze buiten de termijn bij jullie binnenkomen. De brief is positief van toon dus dat zal geen problemen opleveren. De thema's en beleidsvelden die bij ons spelen worden ook in jullie Omgevingsvisie herkend en er wordt goed voorbereid op de Omgevingswet die aanstaande is.

Vanuit verschillende specialismen heb ik nog wat opmerkingen of mogelijke verbeterpunten voor de visie. Deze wil ik via deze mail graag ambtelijk (in willekeurige volgorde) doorgeven, daar zal in de brief ook naar worden verwezen. Wat mij betreft kunnen we dit nog bespreken mocht dat wenselijk zijn.

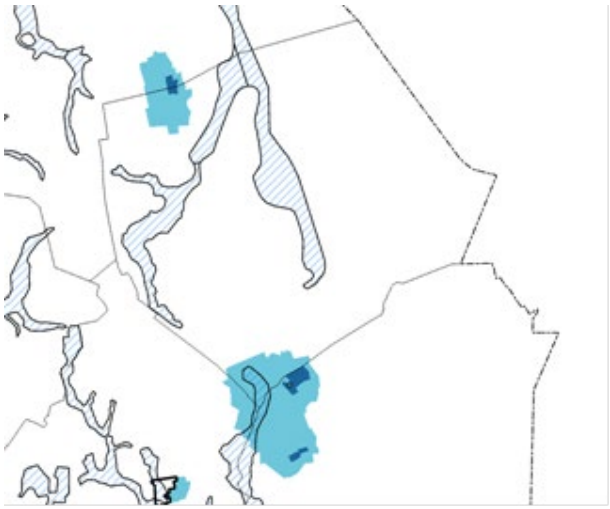
Thematisch beleid
Verkeer en vervoer
Er wordt veel aandacht geschonken aan duurzame mobiliteit (fiets en OV). Ook wordt geconcludeerd dat de auto onmisbaar is gezien de grootte van het gebied en de spreiding van de voorzieningen daarbinnen. Dat brengt inderdaad met zich mee dat het zo nu en dan wringt wat mogelijk de verkeersveiligheid niet ten goede komt. Daarin is niet alles oplosbaar.
Wat ons betreft wordt daar een realistisch beeld geschetst. Daarin schuilt wel een punt van zorg en aandacht: de locaties van voorzieningen moeten zeker goed bereikbaar zijn voor het fietsverkeer (zoals schoollocaties en winkels).

Wonen
De Woonvisie 2022+ is uitstekend in de omgevingsvisie geïntegreerd. Dat maakt dat de teksten omtrent 'Wonen' voor ons herkenbaar zijn en geen verrassingen met zich meebrengen. Dat jullie met meer dan 500 woningen willen groeien staat ook in de omgevingsvisie vermeld. Dat komt overeen met de ambitie binnen de woonvisie.

Hernieuwbare energie
In de Omgevingsvisie staat benoemd dat tot 2030 geen ruimte is voor extra zonne- en windparken. Een uitspraak over de periode tussen 2030 en 2040 ontbreekt, de scope van de visie is tot 2040. Mogelijk bestaat er na 2030 voor Borger-Odoorn wel weer een opgave.
Wel wordt vermeld dat bij nieuwe initiatieven van duurzame energieopwekking er sprake moet zijn van een eerlijke verdeling van lusten naast de lasten voor inwoners en ondernemers.
In paragraaf 3.7 staat wat is opgehaald uit de gesprekken. Daaruit blijkt onder meer dat mensen graag willen dat de gemeente meer faciliterend en stimulerend optreedt. Dat lijkt in de visie niet expliciet terug te komen. In het geval van energie geven we de suggestie om als gemeente lokale initiatieven te

stimuleren. (Bijvoorbeeld door het samen bouwen van energiegemeenschappen.)
Is er ook een visie over kleine windmolens voor bijvoorbeeld agrariërs?

Water
Het watersysteem, beekdalen, KRW en klimaatadaptatie zit goed in de visie verwerkt. Wel worden de grondwaterbeschermingsgebieden op bijvoorbeeld de waardenkaart gemist met een korte omschrijving bij het deelgebied Hondsrug. Het staat wel in paragraaf 5.3 beschreven.

Kernkwaliteiten
Cultuurhistorie
Er wordt duidelijk verwoord hoe er naast het beschermen van de erfgoedwaardes ook gekeken wordt naar hoe/waar deze te versterken. Mooi dat er gedetailleerde gebiedsbeschrijvingen in de visie opgenomen zijn en verankert in het stappenplan. Ook is cultuurhistorie uitdrukkelijk opgenomen als toetsingscriteria wanneer er ruimtelijke oplossingen gezocht worden. Erg mooi dat dit ingebed is in een gemeente waar de Hondsrug in gelegen is. Ook met het ook op de Hondsrugvisie die gemaakt zal worden.
Een paar detailopmerkingen:
p. 44: 'Bij uitbreiding van (agrarische) bedrijven zoeken wij naar de achtergrens van het lint en we laten de tussenliggende wegen onbebouwd'. Het is enigszins onduidelijk wat met achtergrens wordt bedoeld. Helder is dat het tussenliggende gebied onbebouwd blijft en dat is ook wenselijk.
Er wordt meerdere keren gesproken over inbreiding. Een goed principe wat voor uitbreiding gaat. Als het op dorpsstructuren aankomt, voornamelijk esdorpen, kan inbreiding echter zorgen voor het verlies van de kenmerkende open ruimtes. Dit lijkt niet genoemd hoewel jullie je daar vast van bewust zijn.
Ook wordt er gesproken over de inbreiding van bestaande erven in de context van herbestemming. Dit is een prima uitgangspunt, zolang er goed gekeken wordt naar de herkenbaarheid van het erfensemble waar open ruimtes en doorkijkjes onderdeel van zijn. Drenthe kent een karakteristieke erfopbouw.
Ook zou cultuurhistorie nog genoemd kunnen worden in de context van het vestigingsklimaat.
Over het algemeen, een mooie visie met oog voor cultuurhistorie als onderlegger voor de toekomst. Hier kunnen ontwerpprincipes vanuit de Hondsrugvisie invulling aan geven.

Stilte
Het stiltegebied Drentse Aa dat voor een heel klein stukje binnen het noordwestelijke deel van de gemeente valt is niet opgenomen in de waardenkaart op pagina 19. Het is wenselijk dat dat nog specifiek op de waardenkaart wordt aangeven.

Natuur
Wat opvalt is dat bij de beschrijving van het “Grootsche veen” geen natuur of natuurwaarden genoemd wordt. Ook daar is echter natuur die het waard is om beschermd te worden ondanks dat er bijna geen NNN gebieden liggen. In de andere gebieden worden de waarden wel benoemd. Mogelijk kan dat nog aandacht krijgen.

Lucht, geluid, archeologie
Deze onderdelen komen goed terug in de visie.

Tot zover onze opmerkingen meer op detail met suggesties voor verdere verbetering van jullie Omgevingsvisie. Als er vragen of onduidelijkheden zijn hoor ik het graag.

Met vriendelijke groet,

[redacted]
Ruimte & Wonen
Adviseur ruimtelijke plannen

provincie Drenthe

[redacted]
werkdagen: maandag t/m donderdag

Westerbrink 1 | Postbus 122, 9400 AC Assen
+31 592 365555 | post@drenthe.nl
www.provincie.drenthe.nl

Volg ons op

Dit bericht en de bijgevoegde bestanden zijn vertrouwelijk en alleen bestemd voor de geadresseerde(n).
Indien u dit bericht niet in goede staat ontvangt, waarschuw dan de afzender.

Van: Omgevingswet <omgevingswet@borger-odoorn.nl>
Verzonden: dinsdag 13 juni 2023 12:18
Onderwerp: Omgevingsvisie BuitenGewoon Borger-Odoorn ligt nu ter inzage

U ontvangt niet vaak e-mail van omgevingswet@borger-odoorn.nl. Meer informatie over waarom dit belangrijk is

Beste kennispartner,

De afgelopen periode heeft de gemeente Borger-Odoorn gewerkt aan een Omgevingsvisie
Deze visie is een belangrijk onderdeel van de nieuwe Omgevingswet die ingaat op 1 januari 2024. Het is een nieuw beleidsinstrument dat richting geeft aan de toekomst van de gemeente. De Omgevingsvisie geeft ons toekomstbeeld voor Borger-Odoorn en geeft aan waar we kansen zien en met welke opgaven we aan de slag willen.

U bent in het verleden benaderd om hierover mee te denken
Omdat we het belangrijk vonden om vanuit zoveel mogelijk invalshoeken en met zoveel mogelijk verschillende expertises te komen tot onze visie. Een groot aantal van u is ook daadwerkelijk aanwezig geweest bij verschillende bijeenkomsten. Of heeft ons op een andere manier van informatie voorzien. Nogmaals hartelijk dank daarvoor!

De visie ligt ter inzage
We zijn nu zover in het proces dat het college heeft ingestemd met de ontwerp-omgevingsvisie en deze ter inzage ligt. Dit doen we 6 weken in de periode vanaf 8 juni 2023. Er is dan voor iedereen de ruimte om te reageren op het ontwerp.

Waar kan ik de ontwerp-omgevingsvisie inzien?
De ontwerp-Omgevingsvisie is zowel op papier als digitaal in te zien. Tijdens de periode van de terinzagelegging kunnen inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties schriftelijk reageren. Deze reactie noemen we ook wel een zienswijze. Op www.borger-odoorn.nl/omgevingsvisie is de gehele ontwerp-omgevingsvisie te lezen. U kunt de visie daar bekijken of downloaden en printen. U kunt deze ook vinden op www.ruimtelijkeplannen.nl

Een papieren versie ligt bij het Klantcontactcentrum (KCC) in het gemeentehuis in Exloo. Deze is in te zien tijdens openingstijden. Desgevraagd kan de ontwerp-Oomgevingsvisie ook ten minste gedurende drie aaneengesloten uren per week buiten de openingstijden worden ingezien. Maak daarvoor een afspraak met het KCC.

Hoe kunt u uw zienswijze naar voren brengen?
Een schriftelijke zienswijze stuurt u naar college van B&W, Postbus 3, 7875 ZG in Exloo o.v.v. zienswijze ontwerp-Omgevingsvisie. U kunt ook mondeling uw zienswijze geven. Daarvoor kunt u contact opnemen met het KCC, T 14 0591.

Wat gebeurt er met uw zienswijze? En hoe ziet het vervolgproces er uit?
Na de periode van terinzagelegging worden alle zienswijzen voorzien van een reactie. De zienswijzen en de beantwoording worden betrokken bij de vaststelling van de Omgevingsvisie Buitengewoon Borger-Odoorn door de gemeenteraad. Dit gebeurt naar verwachting in het najaar van 2023. De wettelijke procedure eindigt na deze vaststelling. Tegen de vaststelling van een omgevingsvisie staan namelijk geen rechtsmiddelen open, zoals bezwaar of beroep.

We horen graag van u of we recht hebben gedaan aan alle inbreng die we tot nu toe hebben gekregen!

Met vriendelijke groet,

[redacted]
Projectleider Omgevingsvisie gemeente Borger-Odoorn
T 14 0591

provinciehuis Westerbrink 1, Assen
postadres Postbus 122, 9400 AC Assen

www.drenthe.nl
0592 - 36 55 55

provincie Drenthe

Gemeente Borger-Odoorn
dd. ink/uitg 24 JULI 2023
Zaaknr. .....

Aan:
Gemeente Borger-Odoorn
Postbus 3
7875 ZG EXLOO

Assen, 20 juli 2023
Ons kenmerk 202301866-01080160
Behandeld door [redacted]
Onderwerp: Ontwerp Omgevingsvisie BuitenGewoon Borger-Odoorn

Geacht college,

U heeft ons de gelegenheid gegeven om te reageren op uw Ontwerp-Omgevingsvisie "Buitengewoon Borger-Odoorn" die ter inzage heeft gelegen. De visie geeft op hoofdlijnen het toekomstbeeld voor uw gemeente tot 2040 en geeft aan waar u kansen ziet en met welke opgaven u aan de slag wilt. In de Omgevingsvisie is vastgelegd hoe naar de leefomgeving wordt gekeken, wat daarbij belangrijk is, wat de ambities zijn en waar aan gewerkt gaat worden.
Naast het omschrijven van een toekomstbeeld in de Omgevingsvisie zullen programma's worden geformuleerd waarin meer concreet wordt aangegeven hoe doelstellingen bereikt zullen worden. Met deze Omgevingsvisie wordt een eerste stap gezet in het voorbereid zijn op de Omgevingswet.
Wij denken graag mee met deze verdere uitwerking van de Omgevingsvisie voor wat betreft de doorwerking van ons beleid.

Zelf gaan we ook aan de slag met een nieuwe Omgevingsvisie, belangrijkste thema's hierin zijn inbedding nationaal programma landelijk gebied, water, biodiversiteit en duurzame energie. De basis voor de huidige Omgevingsvisie dateert uit 2010 en schetst op hoofdlijnen de gewenste ruimtelijke ontwikkeling van Drenthe richting 2030, met hier een daar een doorkijkje verder weg.
Ondertussen hebben we te maken met ontwikkelingen en opgaven die Drenthe blijvend zullen veranderen. Denk aan de effecten van klimaatverandering, de inpassing van duurzame energie in onze landschappen, de opgaven voor landbouw, natuur en water in het landelijk gebied en hoe we in de toekomst ons geld verdienen. De vigerende Omgevingsvisie geeft onvoldoende antwoord op deze vraagstukken en vraagt om een nieuwe langetermijnvisie. Daar worden onder meer de gemeenten bij betrokken.
Deze thema's worden ook grotendeels benoemd in uw Omgevingsvisie.

Voor verschillende thematische beleidsvelden of vanuit de door ons benoemde kernkwaliteiten hebben wij hier en daar opmerkingen op of aanvullende aandachtpunten voor uw Ontwerp-Omgevingsvisie "Buitengewoon Borger-Odoorn". Deze (detail)opmerkingen zijn inmiddels ambtelijk per mail aan u toegestuurd.

Wij wensen u succes met het verdere traject van de Omgevingsvisie en zijn bereid onze opmerkingen toe te lichten.

Bij correspondentie verzoeken wij u het zaaknummer 202301866 te vermelden.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Drenthe,
namens dezen,

[redacted]

b.a.
[redacted]
Themamanager a.i.
Water, Bodem & Milieu

Zienswijze 7

Van: [redacted]
Aan: Gemeente Borger-Odoorn
Onderwerp: algemene opmerking omgevingsvisie buitengewoon Borger-Odoorn
Datum: maandag 10 juli 2023 15:50:28

Beste heer/mevrouw,

Ik heb de omgevingsvisie gelezen. Wat mij opvalt is dat er geen intentie in staat om de omgevingsvisie te kunnen aanpassen als buurgemeenten hier om vragen (en dit ook voordeel oplevert voor Borger-Odoorn)

Bijvoorbeeld station Stadskanaal op grondgebied Nieuw-Buinen realiseren indien dit meer voordele oplevert voor een ieder. (voordeel inwoners Nieuw-Buinen, reistijd) Gezamenlijke gemeentewerf met Emmen waarbij de dorpen in het zuidelijk gebied kunnen storten. (kostenbesparing) Realiseren natuurgebied waarbij gedeelte van het gebied van Emmen is en andere deel van Borger-Odoorn. Dit zijn zomaar enkele voorbeelden die ik zelf kan bedenken en voor zover ik weet nu helemaal niet spelen.

Het lijkt mij dat er een algemene opmerking in de omgevingsvisie hierover gemaakt kan worden.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

Zienswijze 8

Aan het college van B&W der gemeente Borger-Odoorn
Postbus 3,
7875 ZG Exloo
Valthe, 16 juli 2023

Gemeente Borger-Odoorn
dd. in/uitg 17 JULI 2023
Zaaknr. . . . . .

Betreft: Zienswijze Ontwerp Omgevingsvisie.

Geacht college,

De Stichting tot Behoud Dorpsgezicht Oud-Valthe heeft met belangstelling het ontwerp voor de omgevingsvisie van de gemeente Borger-Odoorn bestudeerd.

In het ontwerp wordt beschreven dat het zandgebied van grote waarde is met zijn essen en oorspronkelijke esdorpen. Dat het gebied gewild is om te gaan wonen en dat dit het historisch karakter in gevaar brengt. Onder de leus "Behoud het Goud" wordt gemeld dat dit een zorgvuldige afweging noodzakelijk maakt. Als Stichting vinden wij dat te zwak omschreven. Ook al omdat het de ambitie is van de gemeente om tot 2030 in Borger-Odoorn 500 nieuwe woningen te laten bouwen, in de kleinere dorpen door inbreiding, is het onzes inziens van groot belang om nu vast te leggen dat het de ambitie is dat dit niet ten koste van de resterende esdorpen en essen mag gaan.

Het behoud van ruimtelijke kwaliteit staat voorop en daarom moet worden voorkomen dat de esdorpstuctuur verloren gaat door verdichting en het versnipperen van de bestaande boerderijen en open graslandjes. In onze optiek moeten ingrepen vooral kleinschalig blijven, passend in de omgeving van de objecten en uitsluitend wanneer het gaat om sanering van bestaande boerenbedrijven of grote schuren die niet in de huidige vorm behouden kunnen worden.

Tenslotte wat betreft burgerparticipatie als deel van de nieuwe omgevingswet. Een procedure daarvoor ontbreekt en dus is objectiviteit niet geborgd. In de praktijk proberen belanghebbenden via ad hoc initiatieven een eenzijdig beeld te schetsen. Wij pleiten voor een reglement voor de participatie.

Bovenstaande punten zouden wij graag in het ontwerp omgevingsvisie verwerkt zien.

Hoogachtend,

[redacted]

[redacted]

[redacted]

[redacted]

Stichting tot behoud Dorpsgezicht Oud-Valthe
E: DorpsgezichtOudValthe@gmail.com
[redacted]

Stichting tot behoud Dorpsgezicht Oud-Valthe

Zienswijze 9

Hertenkamp 6
9401 HL Assen
telefoon (0592) 311 150

e-mail info@nmfdrenthe.nl
www.nmfdrenthe.nl
IBAN NL68 RABO 0170 5159 07

natuur en milieu federatie drenthe

Gemeente Borger-Odoorn
D.d. ink/uitg 17 JULI 2023
Zaaknr. . . . . .

Gemeente Borger-Odoorn
t.a.v. College van B&W
Postbus 3
7875 ZG EXLOO

Assen, 14 juli 2023
Betreft: Inspraakreactie ontwerp-Omgevingsvisie Borger-Odoorn

Geachte College,

Met veel interesse hebben wij kennisgenomen van de ontwerp-Omgevingsvisie BuitenGewoon Borger-Odoorn. Om te beginnen willen we onze waardering uitspreken voor de helderheid en leesbaarheid van het stuk. De vertaling van het door u geschetste toekomstbeeld en de ambities naar gebiedskompassen en leefgebieden dragen hieraan bij. Ook verdient het gevolgde proces om tot deze visie te komen en met name de inzet op brede bewonersparticipatie ten tijde van Corona een compliment.

Als Natuur en Milieufederatie Drenthe maken wij graag, mede namens Het Drentse Landschap, gebruik van de mogelijkheid om onze reactie op de ontwerp-Omgevingsvisie te geven en u nog een aantal inhoudelijke punten mee te geven voor de verdere behandeling en vaststelling. Dat doen we eerst in algemene zin en vervolgens gaan we in op een paar specifieke punten.

1. Algemeen

In algemene zin geeft de ontwerp-Omgevingsvisie een goed beeld van de ambities van de gemeente. We vinden het geschetste toekomstbeeld en de ambities een goede stap richting een duurzame en toekomstbestendige gemeente. Er is een goede balans tussen ecologische, maatschappelijke en economische functies. De visie geeft ruimte voor nieuwe ontwikkelingen, maar met behoud van identiteit en respect voor landschap en natuur. We zijn bijvoorbeeld positief over het feit dat er onderzoek is gedaan naar de inbreidingspotentie van verschillende kernen, de aandacht voor naoberschap, de helderheid over de rol van de gemeente en de keus voor ondernemerschap die past bij de aard en schaal van de gemeente.

De komende decennia zullen de gevolgen van klimaatverandering en de biodiversiteitcrisis nog meer zichtbaar en voelbaar worden. Wij vragen u daarom om in uw Omgevingsvisie nog meer nadruk te leggen op het belang van bodem en water als sturende principes bij alle ruimtelijke ontwikkelingen. Ook vragen wij u om nog explicieter aandacht te besteden hoe de gemeente op klimaatverandering anticipeert, zowel binnen als buiten de gebouwde omgeving.

Het valt ons verder op dat de ambitie 'Duurzaam in alles' en de uitwerking daarvan zich beperkt tot energie- en warmtetransitie en klimaatadaptatie. Wij stellen voor om hier

concreter aandacht te besteden aan circulariteit en deeleconomie. Het stimuleren van een circulaire economie is wel een onderdeel van uw ambitie 'Uitnodigend ondernemend', maar circulariteit is niet alleen relevant voor bedrijven. Ook voor de bouw is circulariteit relevant.

2. Specifieke punten

Hart van het Hunzedal
In het dal van de Hunze zijn de laatste decennia diverse natuurontwikkelingsprojecten uitgevoerd. In de gemeente Borger-Odoorn betreft dit de Zoersche Landen, het LOFAR-gebied, de Mandenlanden en het meest recent De Branden. Stapsgewijs heeft de Hunze zich hierbij weer ontwikkeld tot een vrij kronkelende beek ingebed in een natuurrijk, voor mens plant en dier aantrekkelijk landschap. In de beschrijving van het karakter van het gebied zijn deze waardevolle natuurgebieden nauwelijks benoemd.
Op p.54 is de zin "Achterste Diep is voor behoud en aan akkerbouw ...natuurinclusieve landbouw" niet helemaal juist. In het Achterste Diep speelt hermeandering van de beek, inrichting van een zone natuur (diverse graslandtypen met lokaal moeraselementen) daaromheen met aan weerszijden daarvan akkerbouw met agrarisch natuurbeheer en een geleidelijke beweging richting natuurinclusieve landbouw.
Tenslotte wordt Het Drentse Landschap, een van de belangrijke samenwerkingspartners in het gebied, in het geheel niet genoemd.

Woningbouw
U heeft de ambitie om tot 2030 500 woningen toe te voegen. Wat ons betreft zou inbreiding daarbij de voorkeur moeten hebben boven uitbreiding, zeker omdat uit uw Woonvisie 2022+ blijkt dat daarvoor voldoende mogelijkheden voor inbreiding zijn. Uit de ontwerp-omgevingsvisie blijk echter onvoldoende of u nu wel of niet prioriteit legt bij inbreiding. In de paragraaf 'Buitengewoon wonen leven' op p.21 ligt bijvoorbeeld erg veel nadruk op groei en uitbreiding. Sterker nog, er staat dat de gemeente terughoudend is met het inzetten van instrumenten die groei afremmen. In de diverse gebiedskompassen staat echter juist de noodzaak om eerst te kijken naar mogelijkheden voor inbreiding of herbestemming.
Ook ten aanzien van het dorp Borger is er sprake van een tegenstelling. Allereerst wordt ten aanzien van het gebied De oorspronkelijke Hondsrug gesteld dat inbreiding de voorkeur geniet en uitbreiding pas in tweede instantie mogelijk is. Vervolgens geeft u echter aan dat uitbreiding van Borger West nodig is om aan de woonopgave te kunnen voldoen. Dit terwijl Borger nog een inbreidingscapaciteit van 210 woningen heeft.
Wij verzoeken u om in de tekst consequent de voorkeur voor inbreiding uit te spreken.

Duurzame energie
Op p.30 constateert u terecht dat er tot 2030 geen nieuwe grootschalige wind- en zonneparken meer ontwikkeld zullen worden. Maar aangezien u vooruitkijkt naar 2040, is ook uw visie op de opwekking van duurzame energie na 2030 gewenst.
Aandachtspunten zijn daarbij wat ons betreft meervoudige ruimtegebruik, een goede landschappelijke inpassing en winst voor biodiversiteit, participatie van omwonenden en het op elkaar afstemmen van vraag en aanbod.
Er zijn ook kansen om de bestaande zonneparken te voorzien van een betere landschappelijke inpassing en meerwaarde voor biodiversiteit. Dit blijkt uit een schouw die wij samen met omwonenden hebben uitgevoerd bij zonnepark Daalkampen. Ook bij de andere zonneparken zou zo'n schouw kunnen worden uitgevoerd.
Wij verzoeken u de Omgevingsvisie aan te vullen met een visie op de opwekking van duurzame energie na 2030 en ook de mogelijke verbeteringen voor bestaande zonneparken te benoemen.

natuur en milieu drenthe
federatie

Bedrijventerreinen
Uit de paragraaf 'Uitnodigend ondernemend' blijkt dat u ruimte ziet voor uitbreiding van bedrijventerreinen. Ons is niet duidelijk waar u die ruimte ziet. Bij alle bedrijventerreinen in de gemeente? Op zich is het positief dat u geen plek ziet voor grootschalige industriële bedrijven en inzet op bedrijven die passen bij de aard en schaal van de gemeente en circulaire economie. Wij missen echter een onderbouwing van de behoefte aan uitbreiding van bedrijventerreinen. Vraag is ook of uitbreiding van elk bedrijventerrein gewenst is.
Wij verzoeken u om de behoefte aan uitbreiding van bedrijventerreinen te onderbouwen en meer concreet aan te geven waar u mogelijkheden ziet voor uitbreiding van bedrijventerreinen.

Duurzaam vervoer
In het kader van duurzaam vervoer wilt u het fietsverkeer stimuleren, onder meer door het realiseren van de doorfietsroute Borger-Emmen-Coevorden. Voor het woon-werkverkeer vinden wij een doorfietsroute wenselijk. Wij hebben echter wel vragen bij het feit dat u hiermee ook grote vakantieparken en toeristische bestemmingen wilt ontsluiten en ook de fietspaden op de Hondsrug voor uw inwoners en bezoekers wilt verbreden. Met het oog op de natuurwaarden en de landschappelijke waarden vinden wij brede fietspaden hier ongewenst.

Op p.64 noemt u bij de bereikbaarheid van de Hondsrug expliciet de optie van deelauto's. Wij stellen voor om al op p.31 aan te geven dat u als gemeente deelmobiliteit ondersteunt, omdat dit ook voor de andere gebieden relevant is.

Visiekaart
Wij waarderen het feit dat een waardenkaart onderdeel is van de Omgevingsvisie, maar missen wel een visiekaart. Op de visiekaart zou u kunnen aangeven waar al dan niet uitbreiding van dorpen of bedrijventerreinen mogelijk is.

Met vriendelijke groet,
Natuur en Milieufederatie Drenthe,
mede namens Het Drentse Landschap

[redacted]

Zienswijze 10

Postbus 718, 6800 AS Arnhem, Nederland

Aangetekend
Gemeente Borger-Odoorn
T.a.v. college van B&W
Postbus 3
7875 ZG EXLOO
Nederland

CLASSIFICATIE	C1 - Publieke Informatie
DATUM	17 juli 2023
UW REFERENTIE	NL.IMRO.1681.15OMV0001-OW01
ONZE REFERENTIE	GFO-N-RE 23-0763
BEHANDELD DOOR	[redacted]
TELEFOON DIRECT	[redacted]
E-MAIL	ruimtelijkeplannen@tennet.eu
AANTAL BIJLAGEN	0

BETREFT Inspraak op ontwerp-Omgevingsvisie BuitenGewoon Borger-Odoorn

Geachte heer, mevrouw,

Onlangs is bekend gemaakt dat bovengenoemd ontwerp-Omgevingsvisie ter inzage ligt. Van de mogelijkheid om een zienswijze in te dienen maakt TenneT TSO B.V. (hierna: TenneT) bij deze graag gebruik. Binnen de grenzen van het nu ter inzage liggende ontwerp-Omgevingsvisie bevinden zich de bovengrondse 380 kV hoogspanningsverbinding Zwolle – Meeden, de bovengrondse 110 kV hoogspanningsverbinding Emmen Vesterswijk – Musselkanaal en Beilen - Emmen Vesterswijk en het 110 kV hoogspanningsstation Musselkanaal Zandberg die in eigendom en beheer zijn van TenneT.

Algemeen over TenneT
TenneT is bij de Elektriciteitswet 1998 (de "E-wet") aangewezen als beheerder van het landelijke hoogspanningsnet van 110 kV en hoger. Het landelijke hoogspanningsnet is door het ministerie van EZK als vitale infrastructuur aangeduid. TenneT is hiermee verantwoordelijk voor een ongestoorde werking van het landelijke hoogspanningsnet. Deze vitale infrastructuur moet daarom een gepaste bescherming krijgen en behouden in ruimtelijke plannen en besluiten. Het uitgangspunt hierbij is een ongestoorde ligging gedurende de gehele levensfase van de hoogspanningsverbinding.

Omgevingsvisie
Het bovenstaande brengt met zich mee dat TenneT u verzoekt om op een passende wijze rekening te (blijven) houden met de aanwezigheid van deze bestaande vitale infrastructuur in uw Omgevingsvisie en eventuele doorwerking naar een Omgevingsplan.

Door de aanwezigheid van bovengenoemde hoogspanningsverbinding vormt TenneT namelijk één van de ruimtevragers en belanghebbenden binnen uw gemeente. Deze bestaande assets wensen wij op een juiste manier planologisch te borgen en te behouden ten behoeve van de leveringszekerheid.

Deze ruimtelijke functie is niet door vertaald op de verbeelding van de Omgevingsvisie. Met name bij de relatief grootschalige hoogspanningsinfrastructuur kan het waardevol zijn het bestaande en eventuele

toekomstige ruimtebeslag op te nemen. TenneT verzoekt toevoeging van deze functie op de verbeelding te overwegen, zodat een zorgvuldige belangenafweging kan worden gemaakt.

Zoals in de omgevingsvisies staat beschreven levert de gemeente Borger-Odoorn met de aanwezige zonneparken en windturbines al een forse bijdrage aan de opwekking van duurzame energie. Ook in andere delen van het land gaat de komende decennia de energievoorziening in Nederland fors veranderen. Een stabiel en toekomstbestendig elektriciteitsnetwerk wordt nog meer noodzakelijk vanwege de afnemende beschikbaarheid van fossiele brandstoffen en de opkomst van nieuwe energiebronnen.

Met het oog op de Energietransitie kunnen er de komende jaren diverse netuitbreidingen/wijzigingen gaan plaatsvinden. Eveneens vanwege de klimaatadaptatie zullen er wellicht aanpassingen aan het net noodzakelijk zijn. Hiervoor is ruimte nodig.

In het Investeringsplan (IP) 2022-2031 van TenneT staan de toekomstige ontwikkelingen opgenomen voor Nederland. Het IP is via onderstaande link in te zien en/of te downloaden.
https://www.tennet.eu/nl/bedrijf/publicaties/investeringsplannen/

Om toekomstige ontwikkelingen zo snel mogelijk uit te kunnen voeren, is het gewenst om dit ruimtebeslag op te nemen c.q. te vermelden in uw visie.

Ontwikkelingen in de nabijheid van bestaande verbindingen en hoogspanningsstation
Na het doornemen van het plan, willen we graag aanvullende aandacht vragen voor de volgende ontwikkelingen die plaatsvinden ter plaatse of in de nabijheid van bestaande verbindingen of in de nabijheid van hoogspanningsstations. Bij de vormgeving van deze ontwikkelingen dient rekening te worden gehouden met de bestaande hoogspanningsinfrastructuur. Onderstaand volgt een toelichting op de voorgenomen ontwikkelingen:

Energieopwekking
In de omgevingsvisie is opgenomen (pagina 30) dat tot 2030 geen grootschalige plannen voor opwekking van energie door wind en/of zon worden ontwikkeld. Er blijven wel mogelijkheden voor lokale initiatieven vanuit inwoners, energiecoöperaties en ondernemers om op een duurzame wijze energie op te weken.

Dit houdt voor TenneT in dat het net op de door gemeente gewenste plekken overbelast kan worden met als gevolg dat dergelijke initiatieven (nog) niet aangesloten kan worden. We willen dan ook verzoeken om vroegtijdige afstemming te hebben over de mogelijkheden tot aansluiten met de regionale netbeheerder en TenneT. Daarnaast kunnen initiatieven voor de opwekking van zonne- en windenergie van invloed zijn op ons hoogspanningsnet. Bij plaatsing van zonnepanelen of windturbines in de nabijheid van de hoogspanningsverbinding, dient eveneens overleg plaats te vinden met TenneT. Hiervoor kunt u contact opnemen via ruimtelijkplannen@tennet.eu.

Zonne-energie
Voor het toestaan van zonnepanelen/-parken nabij ons hoogspanningsnet is het van belang dat binnen de belemmerde strook aanvullende voorwaarden door TenneT moeten worden gesteld en dat zonnepanelen

niet bovenop een kabelbed van een ondergrondse verbindingen mogen worden geplaatst.

Kleinschalige windturbine
Onder een kleinschalige windturbine valt een windturbine met een maximale ashoogte van 15 meter en tiphoogte van 21 meter. Bij het toestaan van een kleinschalige windturbines op eigen erf dient er een vrije ruimte te worden aangehouden ten opzichte van bovengrondse hoogspanningsverbindingen en stations. Deze afstand dient minimale gelijk of grote te zijn dan de maximale werpafstand bij 2x nominaal toerental. De afstand van een kleine windturbine tot ondergrondse hoogspanningsinfrastructuur bedraagt mimimaal 25 meter van de belemmerde strook. Bij windturbines die volgens de NEN-EN-IEC norm 61400-2 zijn gecertificeerd, kan voor 110 kV verbindingen een maximale werpafstand bij 1x nominaal toerental ten opzichte van bovengrondse hoogspanningsverbindingen en stations worden gehanteerd. Daarbij geldt wel dat voldaan wordt aan de verplichtingen behorende bij dit certificaat (met name een onderhoudscontract). Vooralsnog blijft bij een 220/380kV verbinding de maximale werpafstand bij 2x nominaal toerental gehanteerd, omdat de impact van uitval bij deze verbindingen veel groter is en wij dat risico niet aanvaardbaar achten.

Bij de verdere uitwerking naar een omgevingsplan willen we verzoeken om hiervoor aanvullende voorwaarden op te nemen met betrekking tot de aan te houden afstand, zodat de veiligheid en leveringszekerheid van de hoogspanningsverbindingen geborgd blijft.

Grootschalige windturbines
Hoewel er geen grootschalige plannen voor opwekking van energie door wind worden ontwikkeld, verzoeken wij bij initiatieven in de nabijheid van ons hoogspanningsnet om rekening te houden met de aan te houden afstand uit het Handboek Risicozonering Windturbines.

Grondwaterpeil wijziging
In de visie is opgenomen (pagina 31) dat het grondwaterpeil de aankomende jaren gaat wijzigen als gevolg van de klimaatverandering. Wijzigingen van het grondwaterpeil kunnen ook gevolgen hebben voor de fundering van onze hoogspanningsinfrastructuur. Bij veranderingen van het huidige peil met meer of minder dan 20 cm moet onderbouwd worden wel effect dit heeft op de fundering van onze masten. TenneT wenst dan ook betrokken te zijn bij dergelijke plannen.

Magnetische velden
Overal waar stroom doorheen loopt ontstaat een magnetisch veld. Zo ook rond opstijgpunten, onder-/bovengrondse hoogspanningsverbindingen en hoogspanningsstations. In Nederland zijn geen wettelijke limieten voor blootstelling aan deze magneetvelden. Sinds 2005 is er wel voorzorgbeleid voor bovengrondse hoogspanningsverbindingen. In april 2023 is het voorzorgbeleid herijkt. Dit herijkte beleid is van toepassing op netcomponenten (hoogspanningsverbindingen, -kabels en -stations) van het hoogspanningsnet. De doelstelling van het voorzorgbeleid is om de blootstelling aan magneetvelden van alle netcomponenten, waar mogelijk en proportioneel, beperkt te houden. Dit wil de Minister bereiken door het nemen van proportionele bronmaatregelen bij de aanleg van nieuwe netcomponenten of het wijzigen van bestaande

netcomponenten, waardoor de magneetvelden van deze netcomponenten zo klein mogelijk worden gehouden dan wel worden verminderd.

Daarnaast blijkt uit de kamerbrief “voorzorgbeleid voor magneetvelden bij elektriciteitsvoorzieningen (kenmerk: DGKE-DRE / 26746813, d.d. 21-04-2023)” dat wordt geadviseerd zo mogelijk afstand te houden tussen bovengrondse hoogspanningsverbindingen en gevoelige bestemmingen. In het kort is het advies zoveel als redelijkerwijs mogelijk te voorkomen dat nieuwe gevoelige bestemmingen ontstaan binnen de berekende magneetveldzone van 0,4 microTesla (jaargemiddeld). Onder gevoelige bestemmingen vallen woningen, scholen crèches en andere woonvormen waar mensen langdurig verblijven (zoals verpleeghuizen en instellingen voor mensen met een beperking).

Het Rijk adviseert de magneetveldzone uit te (laten) rekenen als er plannen zijn om binnen de rekenafstand in de RIVM-netkaart een gevoelige bestemming te realiseren.

Voor overige netcomponenten geldt dit advies om afstand te houden niet en acht de Minister het voldoende om enkel de proportionele bronmaatregelen te treffen.

De voor- en nadelen en de specifieke lokale omstandigheden kunnen ertoe leiden dat er wordt besloten om gevoelige bestemmingen toch toe te staan. Gemeenten, provincies en het rijk moeten hierbij hun eigen verantwoordelijkheid nemen bij het maken van keuzes. Voor vragen over magneetvelden is online het kennisplatform elektromagnetische velden beschikbaar. Het platform betreft een samenwerking tussen onder meer het RIVM en de GGD. Voor meer informatie kunt u terecht op www.kennisplatform.nl.

Opnemen vooroverleg
In artikel 3.1.1 van het Besluit ruimtelijke ordening is voorgeschreven dat het bestuursorgaan dat is belast met de voorbereiding van een bestemmingsplan, overleg pleegt met de besturen van eventueel betrokken andere gemeenten, het waterschap, de provincie en met die diensten van het Rijk die betrokken zijn bij de zorg voor de ruimtelijke ordening of belast zijn met de behartiging van belangen die in het plan in het geding zijn. TenneT behartigt het beheer van het landelijke hoogspanningsnet vanaf 110 kV in opdracht van het Ministerie. Wij verzoeken u om binnen uw gemeente TenneT TSO B.V. op te nemen als vooroverlegpartner, zodat wij vroegtijdig bij (ingrijpende) plannen worden betrokken en tijdig aan kunnen geven of de plannen (technisch) uitvoerbaar zijn, zonder dat de leveringszekerheid en veiligheid en leveringszekerheid van onze hoogspanningsverbinding in het geding komen.

De plannen of documenten kunnen gestuurd worden naar ruimtelijkeplannen@tennet.eu. Hierbij tevens het verzoek om dit e-mailadres binnen uw gemeente op te nemen.

Staalkaart TenneT
TenneT heeft, in samenwerking met Netbeheer Nederland, de staalkaart "Elektriciteit en gas in het Omgevingsplan" inclusief bijbehorende voorbeeldregels opgesteld. De staalkaart betreft een handreiking om gemeentelijke ambities in samenhang met ambities op het gebied van energievoorzieningen bij elkaar te

brengen in het Omgevingsplan. Bijgaand treft u de link aan waar u de Staalkaart kunt vinden: https://www.netbeheernederland.nl/_upload/Files/Staalkaart_NBNL_Elektriciteit_en_gas_in_Omgevingsplan_januari_2022_241.pdf

De Staalkaart is een 'levend' document en zal worden aangepast naar de kennis en ervaring die TenneT en gemeenten gaan opdoen met de Omgevingswet.
TenneT nodigt uit om gebruik te maken van de Staalkaart bij het opstellen van een Omgevingsplan en vervolgens samen met u mee te denken in het op duurzame wijze opnemen van het hoogspanningsnet in Omgevingsplannen. U kunt hiervoor contact opnemen met de behandelaar van deze brief.

Heeft u nog vragen?
Heeft u vragen over de inhoud van deze brief, dan kunt u contact opnemen met de behandelaar van deze brief. Eventuele correspondentie (met vermelding van onze referentie) kunt u eveneens richten aan deze persoon.

TenneT ziet uw reactie met belangstelling tegemoet.

Met vriendelijke groet,
TenneT TSO B.V.

[redacted]